tevhid

Ramazan 1444

"TAĞUTA KULLUK ETMEKTEN KAÇINIP, ALLAH'A YÖNELENLERE MÜJDE VARDIR. KULLARIMI MÜJDELE!" (39/ZUMER, 17)

AYLIK İSLAMİ EĞİTİM DERGİSİ | NİSAN '23 | YIL: 12 | SAYI: 124 | FİYATI: 35₺ | ISSN: 2148-4635

TARİH OKUMALARI İÇİN TAVSİYELER

HALİS BAYANCUK HOCA | HASBİHÂL' 04

Tevhid daveti
her coğrafyada ve her dilde
YANKILANMAYA
devam ediyor!

Fransızca **Lailaheillallah** ve
Siyer derslerimiz yayında!

بسم الله الرحمن الرحيم

Es-Selamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berakatuhu,

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Mağfiret ve arınma ayı olan bu bereketli günlerde yeni sayımızı sizlere sunmayı nasip eden Rabbimize hamdediyoruz. Bu vesileyle sizlere Hocamızın Ramazan Mektubu isimli yazısını okumanızı tavsiye ediyoruz.

Halis Bayancuk Hoca'mız, geleceğimizi doğru inşa edebilmek için geçmişimizi doğru bakış açısıyla okumanın önemini konu edindiği yazısında Müslimlerin, günümüzde çoğunluğun yaptığı gibi tarihin gerçeklerinden kaçınmak yerine tecrübe ve ibret vesikası olarak görmesi gerektiğini anlatıyor. Okurlarımıza günümüz vakıalarını tahlil edebilmeleri ve tarihi asıl işlevi ışığında okuyabilmeleri için önerilerde bulunuyor.

Enes Yelgün, Ben-i Mustalik Gazvesi'nin akabinde yaşanan bir hadiseyi naklederken münafıklar ve elebaşları Abdullah ibni Ubeyy'in ikircikli planlarının hezimetle sonuçlanmasının altını çiziyor.

Talha Akman, örnek İslam toplumunun portresini çizen Hucurât Suresi'nin 11. ayetini toplumun sosyal ilişkileri ve bireysel haklar bağlamında tefsir ediyor.

Enes Doğan, "Sahabe Hakkında Bazı Bilgiler" başlıklı yazısında sahabilerin nasıl ve ne ile bilindiğini, bu tespit çalışmalarının Sünnet bilinci ve güvenirliliği anlamında nasıl katkıda bulunduğunu açıklıyor.

Emre Acar, Ramazan ayı boyunca yaptığımız amellerin hayatımızda kalıcı olması ve bir ömrü Ramazan şuuruyla geçirebilmemiz için bizlere nasihat ediyor.

Ömer Akduman, İmam Nevevî'nin Kırk Hadis isimli eserinin şerhini yapmaya malayani kavramı özelinde devam ediyor.

Salim Kandemir, Abdullah ibni Muğaffel'e (ra) mücadele dolu ömründe yaptığı fedakârlıkları hayatımıza aktarabilmemiz temennisiyle veda ediyor.

Kerem Çağlar, âhir zamanda davayı omuzlanan muvahhid ve muvahhidelere zengin diliyle yazdığı bir şiirle hem öğüt veriyor hem de kalplere şecaat ve sebat azmi aşılıyor.

Zeynep Bayancuk, Ramazan'ın bereketinden faydalanmak ve fırsatlarını elde edebilmek için tüm gayretimizle çabaladığımız şu günlerde umduklarımıza ulaşabilmek için farkında olmamız gereken mühim bir hakikati hatırlatıyor.

Dr. Gözde Tercuman, insanın başlangıcı serisindeki yolculuğunu anne karnındaki bebeğin dünyaya geliş hazırlıklarını özenli anlatımıyla işleyerek sürdürüyor.

Bahri Tunçbilek, Utarid gezegenini fiziksel olarak tanıttıktan sonra El-Aliy ve El-Vâsi' olan Rabbimizin semada yarattığı ayetleriyle yeryüzüne hangi güzide mesajları vermiş olabileceğine dikkat çekiyor.

Osman Sadıkoğlu, Muhammedun Resûlullah isimli yazı serisinde Peygamberimize (sav) ittibanın Rabbimize (cc) olan sevgi iddiamızın ispatı olduğu konusunu işliyor.

Bu ayki kitap köşemizde Ramazan Yazçiçek'in Milli Din Arayışı ve Türk Müslümanlığı isimli eserini tanıtıyor, coğrafyamızdaki Türk Müslümanlığı şeklinde tanımlayabileceğimiz din karmaşasını temelinden ele almak ve bu hususta bilgi edinmek isteyen tüm okurlarımızın istifadesine sunuyoruz.

El-Vehhâb olan Rabbimizden (cc) Ramazan ayı boyunca yapacağımız amellerimizi salih amel olarak kabul etmesini, bizleri mübarek Ramazan ayına eriştirdiği gibi kalplerimiz arınmış ve affolunmuş olarak bayramı karşılamayı niyaz ediyoruz. Bu Ramazan Bayramı'nda bizlere iki sevinç yaşatmasını, müjdeli haberlerle umduklarımıza nail etmesini diliyoruz.

Editör

tevhid

İmtiyaz Sahibi
Hamza ÖZTÜRK

Yazı İşleri Müdürü
Abdullah DEMİR

Yayın Türü
Yaygın Süreli

Reklam ve Abonelik
www.tevhiddergisi.org
tevhiddergisi@gmail.com
0 (545) 762 15 15

Adres
Kirazlı Mah. Mahmutbey Cad. No. 120
34212 Bağcılar/İSTANBUL

Yazışma Adresi
Hamza ÖZTÜRK
Kirazlı Mah. Mahmutbey Cad. No. 120
34212 Bağcılar/İSTANBUL

Basım
İmak Ofset, 45523
Akçaburgaz Mah. 137. Sok. No. 12
Esenyurt/İSTANBUL 0 212 656 49 97

Satış Noktaları: Tevhid Kitabevi

- **İstanbul** : Kirazlı Mah. Mahmutbey Cad. No. 120/A 34212 Bağcılar/İSTANBUL 0 545 762 15 15
- **Ankara** : Piyade Mah. İstasyon Cad. No. 190 Etimesgut/ANKARA 0 543 225 50 48
- **Diyarbakır** : Kaynartepe Mah. Gürsel Cad. No. 90/A 21090 Bağlar/DİYARBAKIR 0 543 225 50 43
- **Konya** : Mengene Mah. Büyük Kumköprü Cad. No. 78/A 42020 Karatay/KONYA 0 543 225 50 49
- **Van** : Vali Mithatbey Mah. Gündüz 2. Sok. No. 2 A İpekyolu/VAN 0 543 225 50 45
- **Bursa** : Bağlarbaşı Mah. 1. Hürriyet Cad. 1. Sedir Sok. No. 1 16160 Osmangazi/BURSA 0 543 225 50 46

İrtibat Büroları

- **Merkez** : Kirazlı Mah. Mahmutbey Cad. No. 120 34212 Bağcılar/İSTANBUL
- **Avcılar** : Firuzköy Mah. Kazım Karabekir Cad. Tütün Sok. No. 2 34325 Avcılar/İSTANBUL
- **Sultangazi** : İsmetpaşa Mah. 95. Sok. No. 41/A 34270 Sultangazi/İSTANBUL
- **Diyarbakır** : Mezopotamya Mah. 327. Sok. Seval Kent Sitesi A Blok No. 1/A Kayapınar/DİYARBAKIR
- **Konya** : Mengene Mah. Büyük Kumköprü Cad. No. 78/A 42020 Karatay/KONYA
- **Van** : Bahçıvan Mah. Sıhke Cad. Karatekin Sok. Yavuz Canlı Apt. Kat: 2 65040 İpekyolu/VAN
- **Erciş** : Kışla Mah. Şehitler Cad. No. 10 65400 Erciş/VAN
- **Bursa** : Bağlarbaşı Mah. 1. Hürriyet Cad. 1. Sedir Sok. No. 1 16160 Osmangazi/BURSA
- **Ankara** : Piyade Mah. İstasyon Cad. No. 190 Etimesgut/ANKARA

Nisan 2023 | Ramazan 1444
Yıl: 12 | Sayı: 124 | Fiyat: 35₺
ISSN: 2148-4635

teuhid

İÇİNDEKİLER

Halis BAYANCUK HOCA

TARİH OKUMALARI İÇİN TAVSİYELER

Sabitesi olmayan her okuma, savrulmayla neticelenir. Çoğu zaman okuyucu, yazarın düşüncelerine mahkûm olur; okumaları onu imana, salih amele ve tecrübeye değil, kafa karışıklığına sevk eder. Hiç şüphesiz İslam'ın sabiteleri Allah'ın Kitabı'ndadır. Nebi'nin hayatı bir bütün olarak vahyin sabitlediği ilkeleri beyan etmiştir. Hâliyle Müslim bir okuyucu kanına, nöronlarına, nefesine… nüfuz edene dek Kur'ân ve Sünneti okumalı, okuduğu her meselede Allah'ın ayetlerini ve Nebi'nin hikmetini hatırlayacak kadar vahye vâkıf olmalıdır. Sabite sahibi olmanın başka bir yolu yoktur.

Allah'ın adıyla,

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Es-Selamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berakatuhu,

Aldığım mektuplardan ve bana gelen sorulardan anlıyorum ki gençlerimiz başta olmak üzere tarihe karşı bir merak var. İnsanların tarihe merak duyması genelde iki türlüdür. Bir grup, günün gerçeklerinden kaçmak için tarihe sığınır. Bunlar için tarih pansuman malzemesidir; bugünün yaralarını dünün parlak sahneleriyle sarar, dünü ilaç diye bugünün yaralarına basarlar. Hâliyle birinci grup tarihe seçici yaklaşır, tarihin bir bölümünü öne çıkarır. İstediği malzemeyi bulamazsa tarihi yeniden kurgular. Diğer grup ise günün gerçekleriyle yüzleşmek ve o gerçekleri ıslah etmek için tarihe yönelir. Bunlar için tarih bir tecrübe, ibret ve ayetler kitabıdır. Tarihe Yüce Allah'ın değişmez yasalarını tespit etmek, bugün yaşananları doğru anlamak ve deneme yanılma hatasına düşmeden ıslah sorumluluğunu yerine getirmek için başvururlar.

Şahit olduğum tarihe ilginin ikinci gruba ait olduğunu düşünüyor, hamdediyorum. Zira tarihe ilgi duyan, duydukları ilgiyle okumalar yapan ve çıkarımlarını benimle paylaşan gençler; aynı zamanda bugünün sorunlarıyla yüzleşen, itikadi ve ahlaki münkerleri değiştirmek için mücadele eden insanlardır. İşte bu sınıfa giren kardeşlerime bazı tavsiyelerde bulunmak istiyorum.

Sabite Olmadan Tarih Okunmaz

Tarih okuyan Müslim'in sabiteleri olmak zorundadır. Sabite; değişmez ilkeler, zaman ve mekân üstü asıllar veya din binasının üstüne yükseldiği temellerdir. Çünkü tarih okuyucusu ilginç vakıalarla karşılaşacak, bazı hadiseleri anlamlandırmakta zorlanacaktır. İşte böyle sarsıntılarda bizi itikadi, ahlaki ve siyasi savrulmalardan koruyacak olan, sabitelerimizdir. Bir örnekle açıklayalım: Sahabe Dönemi'ni okuyan bir Müslim, ilk etapta küçük bir şok yaşayacak, bazı olayları sahabeye yakıştıramayacaktır. Şayet sabiteleri varsa bu ilk şoku hasarsız atlatacak, dahası birçok ibret alacaktır. İnsanın sahabe dahi olsa insani zaaflarından kurtulamadığını, bu zaaflarına rağmen Allah'ın (cc) onlardan razı olduğunu ve onları sevmemizi istediğini anlayacaktır:

“Muhacir ve Ensar’dan öncüler, ilkler ve onlara ihsan üzere tabi olanlar (var ya)! Allah onlardan razı olmuş, onlar da Allah’tan razı olmuşlardır. Allah onlar için altından ırmaklar akan ve içinde ebedî kalacakları cennetler hazırlamıştır. En büyük kurtuluş budur işte.”[1]

“(Muhacir ve Ensar’dan) sonra gelenler derler ki: ‘Rabbimiz! Bizi ve bizden önce iman etmiş kardeşlerimizi bağışla ve kalplerimizde iman edenlere karşı bir kin bırakma. Rabbimiz! Şüphesiz ki sen, (şefkatli olan) Raûf ve (kullarına karşı merhametli olan) Rahîm’sin.’ ”[2]

Okuduğumuz iki ayet, sahabenin Allah indindeki değerine ve sonradan gelen bizlerin onlara karşı sorumluluğuna işaret eden sabitelerdir. Buna mukabil bazı tarihçiler sahabe arasında yaşanan fitneleri, Mekke Fethi’nden sonra iman edenlerin samimiyetsizliğine(!) bağlar. Şöyle ki; Mekke Fethi’nden sonra inananların imanlarında samimi olmadığını, İslam maskesi altında cahiliye kan davalarını sürdürdüğünü ve yaşanan çekişmelerin bu sahte imanlarından kaynaklandığını iddia eder. İlk etapta bu, mantıklı bir izah gibi gelebilir. Oysa sabitelerimiz, Fetihten önce iman edenler ile Fetihten sonra iman edenler hakkında şöyle der:

“İçinizden, fetihten önce infakta bulunup savaşan (kimse, böyle olmayanla) bir olmaz. Bunlar Allah katında, fetihten sonra infak edip savaşanlardan daha büyük bir dereceye sahiptir. **(Bununla beraber) Allah, hepsine güzellik vadetmiştir.** Allah, yaptıklarınızdan haberdardır.”[3]

Evet, Fetihten önce inananlar Allah katında daha büyük dereceye sahiptir. Ancak Allah her iki topluluğa da güzellik vadetmiştir. Bir bütün olarak onları sevmemizi, onlar için duacı olmamızı ve kalplerimizi kinden arındırmamızı emretmiştir. Sabitesi olmadan tarih okuyan insan, sarsıldığı her vakıada yazarın insafına kalacak, yazarın yönlendirmesiyle bir duruş belirleyecektir.

Yukarıda okuduğumuz örneğe zıt bir örnek, tarihte karşılaştığımız “saltanatın bekası için bebeklerin katledilmesi” kaidesidir. Masum bir cana kıymak şeriat tarafından yasaklanmış, ancak siyaset tarafından elzem görülmüştür. Bu ikilemi yaşayan tarih okuyucusu, sabitelere dönmek ve tarihte yaşanan bebek katlini sabiteler ışığında anlamak durumundadır:

“Allah’ın (öldürülmesini) haram kıldığı canı, (şeriatın meşru kabul ettiği bir) hak olmadıkça öldürmeyin. Kim de mazlum olarak öldürülürse, muhakkak ki onun velisine (kısas) yetkisi vermişizdir. Öyleyse o da öldürmede/kısasta ölçüsüz davranmasın/aşırı gitmesin. Çünkü ona yardım edilmiştir.”[4]

1. 9/Tevbe, 100
2. 59/Haşr, 10
3. bk. 57/Hadîd, 10
4. 17/İsrâ, 33

Sabitesi olmayan her okuma, savrulmayla neticelenir. Çoğu zaman okuyucu, yazarın düşüncelerine mahkûm olur; okumaları onu imana, salih amele ve tecrübeye değil, kafa karışıklığına sevk eder. Hiç şüphesiz İslam’ın sabiteleri Allah’ın Kitabı’ndadır. Nebi’nin (sav) hayatı bir bütün olarak vahyin sabitlediği ilkeleri beyan etmiştir. Hâliyle Müslim bir okuyucu kanına, nöronlarına, nefesine... nüfuz edene dek Kur’ân ve Sünneti okumalı, okuduğu her meselede Allah’ın ayetlerini ve Nebi’nin (sav) hikmetini hatırlayacak kadar vahye vâkıf olmalıdır. Sabite sahibi olmanın başka bir yolu yoktur.

Tarih, Değişmez İlahi Yasaların (Sünnetullah) Tefsiridir

“Tarih nedir?” sorusuna İslami açıdan verilebilecek en kesin ve açık cevaplardan biri, “Tarih, değişmez İlahi yasaların tefsiridir.” olur. Binaenaleyh tarih okuyucusu önce sünnetullahı öğrenmeli, sonra tarihî vakıalarda sünnetullahın izini takip etmelidir. Örneğin;

“Neredeyse seni (Mekke’den) çıkarmak için ürküteceklerdi. (Şayet seni çıkarmış olsalardı) senden sonra orada çok az kalabilirlerdi. (Bu) senden önce yolladığımız resûllerimiz için (belirlediğimiz bir) sünnettir/yasadır. Sen sünnetimizde bir değişiklik bulamazsın.”[5]

Okuduğumuz ayet, Yüce Allah’ın değişmez yasalarından birine işaret eder. Bir zümre “Rabbim Allah’tır.” dediği için bir başka zümre tarafından yurdundan çıkarılırsa Allah (cc) tarihe müdahale eder, inananları baskıyla yurdundan çıkaranların o beldede yaşamasına müsaade etmez. Doğal afetlerle, dış düşman musallat ederek veya iç karışıklıklarla baskıcı toplumu o topraklardan çıkarır. Yüce Allah’ın bu yasasına şu ayetlerde de işaret edilmiştir:

“Kâfirler, resûllerine, ‘Şüphesiz ki ya dinimize dönersiniz ya da sizi yurdumuzdan çıkarır atarız.’ demişlerdi. Rableri onlara şöyle vahyetti: ‘Kesinlikle o zalimleri helak edeceğiz. Onlardan sonra (onların yerine) yeryüzüne sizleri yerleştireceğiz.’ Bu (müjde), benim (konum, azamet, heybet) makamımdan ve benim tehditlerimden korkanlar içindir.”[6]

“Kavminden ileri gelen müstekbirler demişlerdi ki: ‘Ey Şuayb! Seni ve seninle beraber iman edenleri kesinlikle yurdumuzdan çıkarıp süreceğiz. Ya da kesinlikle dinimize geri dönersiniz.’ Demişti ki: ‘İstemesek de mi?’ (Bunun üzerine) onları şiddetli bir sarsıntı yakaladı. Öz yurtlarında diz üstü çöküp kaldılar. Şuayb’ı yalanlayanlar (var ya); sanki orada zenginlik içinde hiç yaşamamışlar gibi... Şuayb’ı yalanlayanlar (var ya); asıl hüsrana uğrayanlar onlar oldular.”[7]

Yakın veya uzak tarihe dair yaptığımız okumalarda mekânların sabit olduğunu, mekânlarda yaşayanların

5. 17/İsrâ, 76-77
6. 14/İbrâhîm, 13-14
7. 7/A’râf, 88, 91-92

Tarihteki olaylara yaşanmış bitmiş gözüyle bakarsak roman okur gibi tarih okuruz. Ancak tarihin Yüce Allah'ın El-Hakîm isminin tecellisi olduğunu bilirsek tarih ile Yüce Allah'a olan imanımız arasında bağ kurar, yeni bağlantılar keşfettikçe imanımızı pekiştiririz.

ise sürekli değiştiğini görürüz. Toplulukların değişimini İsrâ Suresi'nden öğrendiğimiz yasa ışığında anlamaya çalışırsak tarih okumalarımız verimli olur. Aksi hâlde tarih, hoşça vakit geçirdiğimiz "esâtîru'l evvelîn"e[8] dönüşür. Sünnetullah ışığında yapılan tarih okumaları, bizi tarih okumalarının birçok afetinden korur. Tarih okumalarının bir afeti detayda boğulmak, dolayısıyla özü kaçırmaktır. Vahyin tarih anlayışını anlamak için en önemli kaynak, Kur'ân kıssalarıdır. Kur'ân kıssalarında detaya yer yoktur. Gündelik hayatın değişken, genel geçer yönlerine temas edilmez. Kıssalarda tarihin tekrar eden, değişmez yasaları vardır. Bu da Kur'ân kıssalarını faydasız detaylardan arındırmış, ibret ve ders çıkarmaya odaklı bir tarih anlayışı oluşturmuştur. Bir diğer afet, tarihi övgü veya sövgüye indirgemektir. Tarih övgü veya sövgü kitabı değildir. Tarih okuyucusu bir toplumun aşırı övüldüğünü veya yerildiğini görüyorsa sorunlu bir okuma yaptığını anlamalıdır. Kur'ân; olanı olduğu gibi aktarmış, yer yer nebilerin ve müminlerin zellelerine işaret etmiş; onları övdüğü gibi ağır ifadelerle kınadığı da olmuştur. Zira Kur'ân'ın gayesi tarihi bir ibret vesikası kılmak, okuyucunun tarihten ibret almasını sağlamaktır. Bunun için de tarihin tekrar eden (sünnetullah), ibret alınacak yönleri öne çıkarılmıştır.

Bir noktayı gözden kaçırmamak gerekir ki bahse konu olan tarih, insanlık tarihidir ve bu tarihi oluşturan insandır. Tarihin öznesi zulüm, cehalet, nankörlük, haddi aşma... ile malul olduğu gibi, meydana getirdiği tarih de bir zulüm, cehalet, nankörlük, haddi aşma... tarihidir. Şayet tekrar eden sünnetullaha odaklanılmazsa tarih okumalarımız düşük bütçeli Yeşilçam melodramına dönüşür; zengin kız, fakir oğlan ve zalim baba kısır döngüsüne benzer zalim sultan, mazlum halk ve yalnız kahraman hikâyeleri okur dururuz.

8. Öncekilerin masalları

Tarih, El-Hakîm İsminin Tecellisidir

Tarih de insan gibi Allah'ın (cc) iradesine boyun eğmiştir. Tarihte yaşananları yaratan Allah, El-Hakîm'dir. O (cc) her işinde hikmetlidir; yaşanan hiçbir hadise öylesine, amaçsız, hikmetten yoksun değildir. Tarihi Yüce Allah'ın El-Hakîm isminin şerhi gibi okursak bu, hem dünü doğru anlamamızı hem de bugüne doğru yerden bakmamızı sağlayacaktır. Örnek olması açısından Âişe Annemizin (r.anha) bir tarih okumasına bakalım:

"Buâs Günü Allah'ın, Resûl'ü için önceden cereyan etmesini takdir ettiği bir gündür. Allah Resûlü (sav) geldiğinde onların ileri gelenleri tefrikaya düşmüş, onların liderleri öldürülmüş veya yaralanmışlardı. Bu sebeple Yüce Allah, bugünü Resûl'ü için, onların İslam'a girmelerini sağlayan bir sebep olarak önceden takdir etmiş oldu."[9]

Buâs Savaşı, Hicretten 5 yıl önce yaşanmış bir iç savaştır. Bugün Ensâr diye andığımız Medineli Evs ve Hazrec Kabileleri savaşmış, Kabilelerin liderleri ve yaşlıları bu savaşta ölmüştür. Âişe Annemiz (r.anha) bu tarihî hadiseyi Yüce Allah'ın takdiri, planı ve hikmeti olarak okumuştur. Zira bu savaşta atalar yoluna körü körüne bağlı yaşlılar, liderlik tutkusu olan elitler ve şirk düzeninden ekonomik çıkarı olan servet sahipleri öldürülmüştür. Onlardan sonra Evs ve Hazrec'in liderliğini gençler üstlenmiştir. İşte bu gençler Allah Resûlü'nün (sav) davetiyle karşılaşınca hemen iman etmiş, dahası onun (sav) en yılmaz yardımcıları olmuşlardır. Şayet o yaşlılar öldürülmeseydi muhtemelen Mekke elitleri gibi İslam davetini reddedeceklerdi. İşte böyle... Cahiliyede yaşanan bir kan davası dahi Yüce Allah'ın El-Hakîm ismiyle tarihe müdahalesi olabilir. Âişe Annemiz de tarihi bu bakış açısıyla okumuş, birçoğumuz için cahiliyede yaşanmış bitmiş bir meseleyi yaşadığı günle ilişkilendirmiş, Yüce Allah'ın ilim ve hikmetine olan imanını pekiştirmiştir.

Bir başka örnek, nübüvvetten altı asır önce yaşanmış Yahudi sürgünüdür. Roma zulmünden kaçan Yahudiler, Arap Yarımadası'na, Medine'ye yerleşmişlerdir. Tam altı asır boyunca bir peygamberin zuhur edeceğini, onun sıfatlarını anlatmış ve onunla birlikte olanların yeryüzünün hâkimi olacağının propagandasını yapmışlardır. Bundan olsa gerek Allah Resûlü (sav) ile karşılaşan Ensâr, şu sözleri söylemekten kendilerini alamamıştır: "Bu, Yahudilerin bizi kendisiyle korkuttuğu peygamber olsa gerektir. Ona tabi olma hususunda Yahudiler bizi geçmesin. Onun davetine ilk icabet eden bizler olalım."[10] Altı asır önce Yahudileri sürgün eden Roma, Nebi'nin (sav) kendilerini tarih sahnesinden silecek davetine hizmet ettiğini bilmiyordu elbet. Oysa Allah (cc), El-Kahhâr ismiyle Roma'ya ve Yahudilere boyun eğdirdi; İslam'ın en azılı iki düşmanı, İslam Medeniyeti'nin kuruluşuna yardım etti, Medine'yi Allah Resûlü'ne (sav) hazırladı.

9. Buhari, 3777
10. Zâdu'l Meâd, 3/40; Sîretu ibni Hişâm, 1/429

Tarihteki olaylara yaşanmış bitmiş gözüyle bakarsak roman okur gibi tarih okuruz. Ancak tarihin Yüce Allah'ın El-Hakîm isminin tecellisi olduğunu bilirsek tarih ile Yüce Allah'a olan imanımız arasında bağ kurar, yeni bağlantılar keşfettikçe imanımızı pekiştiririz.

Tarihi Doğru Anlamada Tarihçinin Rolü

Sahih bilgi aktaran tarih kitapları ne kadar önemliyse sahih bilgiyi yorumlayan tarihçi de o kadar önemlidir. Zira sahih bilginin gayesi, faydalı ilim oluşturmaktır. Bunun gerçekleşmesi de sahih bilginin doğru yorumlanması ve doğru bir bağlama yerleştirilmesiyle mümkündür. Bilginin nasıl yorumlandığı veya bize hangi çerçevede sunulduğu ise tarihçinin duruşuyla ilgilidir. Örnek olsun; Huseyin'i (ra), Kerbela'da hunharca katleden Emevîler, daha sonra bu faciadan sağ kalan Ehl-i Beyt'e bazı maddi olanaklar sağlamış, onlara ikramda bulunmuştur. Bu tarihî bilgi; tarihçinin yaptığı yorum ve bilgiyi yerleştirdiği bağlam neticesinde, taban tabana zıt iki sonuç doğurabilir.

Bir tarihçi Yezîd'in bu olayda masum olduğunu, Kerbela faciasına çok üzüldüğünü söyleyebilir; bunun delilini de Kerbela faciasından sağ kurtulanlara izzet-i ikramda bulunması olarak gösterebilir. Bir başka tarihçi ise Yezîd'in tam bir şeytan ve diktatör olduğunu iddia edebilir, buna delil olarak da Kerbela'da katlettiklerinin yakınlarını parayla satın almaya kalkmasını öne sürebilir. Dikkat edilirse tarihî bilgi; bakış açısı ve yorum farklılığıyla birbirine tamamen zıt iki farklı sonuç doğurmuştur. Burada mesele, bilginin sıhhati ve subutu değil; o bilginin nasıl yorumlandığıyla ilgilidir.

Tarihçi bazen tarihte rol alan bir figürü fazlaca büyütür, öyle ki ağaca fazla yakınlaştığı için ormanı göremeyen insan gibi resmin bütününü görmemize engel olur. Sunduğu bilgi sahihtir; fakat fazla vurgu nedeniyle o bilgi, diğer sahih bilgileri görmemize engel olur. Örnek olsun; Moğollar hilafet(!) merkezi Bağdat'a yürüdüğünde Şii Vezir İbnu'l Alkamî Moğollarla anlaşmış, vezirliğini yaptığı halifeyi(!) yanlış yönlendirmiş; önce orduyu dağıtmasına sonra da Moğollara teslim olmasına sebep olmuştur. İbnu'l Alkamî'nin, (bugün Rafızî İran'ın Afganistan ve Irak işgalinde rolü olduğu gibi) Bağdat'ın düşmesinde rolü vardır, ancak Bağdat'ın düşmesinde ve yaşanan üzücü hadiselerde tek etken İbnu'l Alkamî değildir; dahası sebepler sıralamasında ilk üçe girmesi dahi mümkün değildir. Ancak mezhebî ve siyasi kaygılarla İbnu'l Alkamî'ye yapılan aşırı vurgu, şu soruların sorulmasına engel olmuştur:

– Hilafeti saltanata dönüştüren zalimlerin ve verdikleri fetvalarla bu durumu meşrulaştıran ulemanın Moğol istilasında hiç mi payı yoktur? Birazdan zikredeceğimiz üzere, Moğol istilası sırasında ümmetin -sözde- halifesi olan basit insan, saltanat illeti nedeniyle o makama oturmuştur.

Tarihin öznesi insan olduğu gibi tarihî veriyi yorumlayan tarihçi de insandır. Yani tarih de o tarihin yorumu da insani zaaflarla maluldür. İnsanın temel zaaflarından biri de bir günah keçisi seçmek ve tüm sorumluluğu ona yüklemektir. Taraflı tarih yazımında genelde bir figür günah keçisi seçilir, tarihin tüm olumsuzluğu onun omuzlarına yüklenir. Yahudi ahlakını temsil eden bu çocukça düşünme biçimi, aslında tarihçinin kendi tarihini aşağılamasıdır.

– İbnu'l Alkamî gibi bir haini yanında vezir diye tutan basiretsiz yöneticinin hiç mi suçu yoktur?

– Moğollar Bağdat'a ulaşıncaya dek kılını kıpırdatmayan, onların Bağdat'a girmek üzere olduğunu dahi başka bir emirliğin mektubuyla öğrenen, şahsi hazinesini büyütmeyi ümmetin işlerinden daha çok önemseyen bir fasığın hiç mi suçu yoktur?[11]

– Düşman kapıya dayanmışken ordunun bir kısmını "masraf olduğu" gerekçesiyle dağıtan akıl(!), bir yönetici aklı mıdır ve böyle bir aklın(!) hiç mi suçu yoktur?

– O güne kadar verdiği hiçbir sözü tutmayan Moğollara güvenen, onların verdiği emanla canını, yetkilerini ve namusunu Moğollara teslim eden, şereflice çarpışıp ölmek varken korku nedeniyle koyun gibi boğazlanan karakterin hiç mi suçu yoktur?

– Şii Vezir İbnu'l Alkamî Moğollarla anlaşmıştır da Sunni emirlikler ne yapmıştır? Her biri bir diğer emirliği devirebilmek için Moğollarla ve dahi Haçlılarla ittifaklar kurmuş, birbirlerinin mülklerine saldırılar düzenlemiştir. Örnek olsun, Moğollar Bağdat'ı yerle bir ettikten kısa süre sonra Dımeşk Emîri Moğollarla iş birliği yaparak Memlüklere savaş açmak istemiştir. Sunnilerin içinde bulunduğu tefrikanın Moğol işgalinde hiç mi payı yoktur?

– Tüm bunlardan önemlisi, Moğolların İslam âleminde ne işi vardır? Bu sorunun cevabı o günkü ahlak anlayışını da yansıtmaktadır. Şöyle ki; Cengizhan'ın tüccarları İslam âlemine gelir. Yanlarındaki değerli eşyalar nedeniyle katledilir, mallarına el konulur. Bu olay üzerine Cengizhan'ın yolladığı elçiler de yönetim tarafından katledilir. Putperest ve barbar Moğollar bunun üzerine

11. O denli mal sevgisi ile mubteladırki, kendisine emanet edilen malları, şahitler olmasına rağmen inkar edebilmekte, şahsi hazinesine aktarabilmektedir. Tarihçilerin aktardığına göre Nasır Davud ibni Muvazzamın 100.000 dinar değerindeki malını zimmetine geçirmiştir. (El-Bidâye ve'n Nihâye, İbn Kesîr, Çağrı Yayınları, s. 380)

İslam âlemine saldırır ve insanlık tarihinin şahitlik ettiği en büyük yıkımlardan biri yaşanır.[12]

Tüm bunlardan sonra sorabiliriz: Acaba Moğolları İslam âlemine çeken, İbnu'l Alkamî'nin ihaneti midir, yoksa Sunnilerin içinde bulunduğu itikadi, ahlaki ve siyasi bozulma mıdır? İbnu'l Alkamî olmasa, sonuç değişecek midir? Ümmetin yöneticisi sıfatıyla hilafet makamında oturan zat ile İbnu'l Alkamî arasında nasıl bir ahlaki fark vardır? İbnu'l Alkamî'nin yaptığı ihanetse -ki öyledir- ümmetin başındaki zatın yaptığı tam olarak nedir? Tarihin herhangi bir döneminde bir figürü fazla büyütmek, gerçeği görmemize ve sağduyulu bir değerlendirmede bulunmamıza engel olur.[13]

Tarihçilerin veya eserlerinde tarihî verileri sıklıkla kullanan yazarların bu tuzağına düşmemek için şunlara dikkat edebiliriz:

– İlgilendiğimiz tarih dilimini farklı kaynaklardan okumak, mümkünse farklı bakış açılarına sahip tarihçilerin kaynaklarını taramak.

– Her tarihî hadisenin bir zaman ve mekânda cereyan ettiğini bilmek; o dönemin dinî, siyasi, kültürel durumuna dair bilgi edinmek.

– Kendi sorularımızı oluşturmak ve yazarın verdiği sebep sonuç ilişkisiyle yetinmeyip farklı sebep sonuç bağlantıları kurmaya çalışmak. Özetle yazarın kitabını okumak, ancak aklımızı yazara teslim etmemek.

Tarihin öznesi insan olduğu gibi tarihî veriyi yorumlayan tarihçi de insandır. Yani tarih de o tarihin yorumu da insani zaaflarla maluldür. İnsanın temel zaaflarından biri de bir günah keçisi seçmek ve tüm sorumluluğu ona yüklemektir. Taraflı tarih yazımında genelde bir figür günah keçisi seçilir, tarihin tüm olumsuzluğu onun omuzlarına yüklenir.[14] Yahudi ahlakını temsil eden bu çocukça düşünme biçimi, aslında tarihçinin kendi tarihini aşağılamasıdır. Örneğin sahabe arasındaki fitneyi yalnızca Abdullah ibni Sebe'ye bağlayan tarihçi, dolaylı olarak şunu söylemektedir: Biz o kadar zayıf bir ümmetiz ki tek bir adam bizi birbirimize düşürebilir, birliğimizi parçalayabilir. Evet, elbette Yahudi dönmesi İbni Sebe'nin yaşanan fitnelerde rolü vardır. Ancak İbni Sebe yalnızca sebeplerden biri, belki de en zayıfıdır. Asıl sebepler daha derin ve girifttir, titiz bir etüdü gerektirmektedir. Tarihî hadiseleri değerlendirirken bir şahsı öne çıkarma zaafı, usuli bir zaaftır ve kolaycılığa teşne insan nefsine hoş gelmektedir. Ne ki bu zaaf, çağımızın sorunlarını değerlendirirken de ayak bağı olmakta, olayların gerçek sebeplerinden ziyade tüm sorumluluk ötekine (bazen ABD, bazen Batı, bazen Siyonistler...) yıkılmaktadır. Böylesi bir çözümleme; sorunları doğru kavramamıza, dolayısıyla gerçekçi çözümler üretmemize engel olmaktadır.

Yüce Allah'tan niyazım bizleri dünü ve bugünü doğru değerlendirecek ilim, istikamet ve basiretle rızıklandırması; tarih ayetinden ibret alanlardan kılmasıdır. Hiç şüphesiz tarih; olmuş ve bitmiş olaylar manzumesi değildir. Aksine tarih yaşanmıştır, yaşanmakta olanı ve yaşanacak olanı da etkileyen döngüsel bir süreçtir. Yine hiç şüphesiz fizik yasaları olduğu gibi tarihin de değişmez yasaları vardır. Kur'ân ayetlerini tedebbür bir sorumluluk olduğu gibi Yüce Allah'ın ayetlerinden olan toplumsal yasaları ve o yasaların uygulamalı alanı olan tarihi tedebbür de bir sorumluk ve kulluk vazifesidir. Bu vazifemizi hakkıyla yerine getirebilmek için ihtiyacımız olan ilim, istikamet ve basiret ise O'nun (cc) elindedir...

12. Bazı tarihçiler, Moğol heyetinin casus zannedildiği için öldürüldüğünü iddia eder. Ancak bu savı destekleyen açık bir kanıt yoktur. Ayrıca sonradan gelen elçinin öldürülmesi de emirliklerin siyasi ahlakına ışık tutmaktadır.
13. İlmî emanet babından belirtmeliyim ki kaynak kitaplarımız -bazı yorum hataları içerse de- olayları bütünlük içinde arz etmiş, dikkatli bir okuyucunun tüm sebepleri bir arada görebileceği bir anlayışla tarih yazmışlardır. Günümüzde bazı tarihçiler aynı hassasiyete sahip olsa da operasyonel ve seçici bir tarih yazıcılığı olduğu da muhakkaktır. Bu tür kitaplarda tarihçi veya tarihî malzemeye atıf yapan yazar, okuyucuyu yönlendirmek için olayların ardındaki belli sebepleri öne çıkarır, seçilmiş sebepleri büyüterek olayın bütününü gizlemiş olur.
14. Yahudilerde günah keçisi anlayışı için bk. Levililer, 16/1-11

BEN-İ MUSTALİK GAZVESİ VE NİFAK EHLİNİN HÜSRANI

Enes YELGÜN

Hamd, âlemlerin Rabbi olan Allah'a, salât ve selam, O'nun Resûl'üne olsun.

Ben-i Mustalik, Mekke ile Medine arasındaki Kudayd Bölgesi'nde yaşayan, Mekke-Şam ticaret yolundan önemli gelir kaynağı elde eden bir kabileydi. Yine birçok Arap kabilesinin kendi putu olarak kabul ettikleri ve ziyaret ettikleri Menat putu da buradaydı. İslam'ın hüküm sürmeye başlamasıyla beraber ticaret yolundan elde ettikleri gelir bitme noktasına gelirken Menat putuna yapılan ziyaretler de İslam davetiyle tehlikeye girdi.

Bu iki nedenle Ben-i Mustalik, Medine'ye saldırmak, itibarlarını ve mülklerini tekrardan kazanmak için hazırlık yapmaya başladı. Allah Resûlü (sav) birçok gazvede olduğu gibi burada da durumdan haberdardı ve ayrıntıları öğrenmek için ashabından Bureyde'yi (ra) gönderdi. Bureyde geri döndüğünde ciddi bir harekâta hazırlık yapıldığı bilgisini teyit etmişti.

Müslimler hemen hazırlıklara başladı ve kısa sürede hazırlanan 700 kişilik İslam ordusu ivedilikle yola çıktı. Ordudaki münafıkların sayısı önceki savaşlara nazaran çok daha fazlaydı. Bunun iki temel nedeni vardı:

– Allah Resûlü'nün (sav) ordusu son zamanlarda art arda başarılar elde etmişti. Uhud Savaşı'nda karşılaşılan yenilginin atmosferi kısa zamanda dağılmış, hatta Uhud Günü'nde Ebû Sufyân'ın seneye tekrar savaşmak üzerine yaptığı meydan okuma müşrikler için tam bir fiyaskoya dönüşmüştü. İslam ordusu sözleşilen yere gitmiş, sekiz gün boyunca Mekkeli müşrikleri beklemiş, müşriklerin ordusu ise isteksiz bir şekilde yola çıkıp sonra da yarı yoldan dönmüştü. Münafıklar bu itibardan ve itibarın sonucunda elde edecekleri dünyalık ganimetten pay almanın peşindelerdi.

– Münafıkların karakterlerini anlatan ayetlerin çoğalması, her savaşta ya da zorlu salih amellerde bahaneler ileri sürmeleri deşifre olmalarını kolaylaştırmıştı. Bu savaşa da katılmadıklarında tamamen açığa çıkacaklarını düşünmeye başladılar.

Münafıkların orduya katılması Allah Resûlü'nü (sav) daha fazla tedbir almaya itti. Zaten birçok savaşta gidilecek yerin bilgisi kimseye verilmeyip başlangıçta farklı mıntı-

Allah Resûlü'nün ordusu son zamanlarda art arda başarılar elde etmişti. Uhud Savaşı'nda karşılaşılan yenilginin atmosferi kısa zamanda dağılmış, hatta Uhud Günü'nde Ebû Sufyân'ın seneye tekrar savaşmak üzerine yaptığı meydan okuma müşrikler için tam bir fiyaskoya dönüşmüştü. İslam ordusu sözleşilen yere gitmiş, sekiz gün boyunca Mekkeli müşrikleri beklemiş, müşriklerin ordusu ise isteksiz bir şekilde yola çıkıp sonra da yarı yoldan dönmüştü. Münafıklar bu itibardan ve itibarın sonucunda elde edecekleri dünyalık ganimetten pay almanın peşindelerdi.

Ben-i Mustalik, Mekke ile Medine arasındaki Kudayd Bölgesi'nde yaşayan, Mekke Şam ticaret yolundan önemli gelir kaynağı elde eden bir kabileydi. Yine birçok Arap kabilesinin kendi putu olarak kabul ettikleri ve ziyaret ettikleri Menat putu da buradaydı. İslam'ın hüküm sürmeye başlamasıyla beraber ticaret yolundan elde ettikleri gelir bitme noktasına gelirken Menat putuna yapılan ziyaretler de İslam davetiyle tehlikeye girdi.

kalara doğru yola çıkılıyordu. Ancak bu savaşta sanki Şam bölgesine harekât düzenleniyormuş gibi haberler bilinçli olarak etrafta yayıldı. Neticede Ben-i Mustalik Allah Resûlü'nün (sav) ordusunu karşısında gördüğünde savaş düzeni bile alamadan mağlup oldu. Büyük ganimetler elde edildi.

Bu gazveyi diğerlerinden ayıran ise daha sonrasında yaşanan bazı hadiselerdi. Bu sayımızda siyer kaynaklarımızda yer alan nakilleri aktaralım, diğer yazımızda ise nakillerden çıkarttığımız derslere başlayalım, inşallah.

Câbir ibni Abdullah El-Ensârî (ra) anlatıyor:

"Gazaya çıkmış asker arasındaydık. Muhacirlerden biri Ensâr'dan birine tekme attı.

Ensâr'dan olan, 'Ey Ensâr, koşun!' diye bağırdı.

Muhacir de, 'Ey Muhacirler, koşun!' diye bağırdı.

Resûlullah (sav) bu nidayı işitince, 'Nedir bu cahiliye davası?' diye sordu.

'Ya Resûlullah, Muhacirlerden bir adam Ensâr'dan birine tekme atmış.' dediler.

Resûlullah (sav), 'Bunu bırakın. Bu kokuşmuş bir âdettir.' buyurdu.

Abdullah ibni Ubeyy bu sözü duydu ve 'Bunu yaptılar öyle mi? Allah'a andolsun ki Medine'ye döndüğümüzde aziz olanlar zelil olanları oradan çıkaracaktır.' dedi.

Bu söz Nebi'ye (sav) ulaşınca Ömer (ra) ayağa kalktı ve 'Ya Resûlullah, müsaade et, şu münafığın boynunu vurayım.' dedi.

Resûlullah da (sav) ona, 'Onu bırak. İnsanlara, 'Muhammed, arkadaşlarını öldürtüyor.' dedirtmem.' buyurdu."[1]

1. Buhari, 3518; Müslim, 2584

"Diğer bir rivayete göre Ömer ibni Hattâb'ın, 'Ey Allah'ın Resûlü! Abbâd ibni Bişr'e emret, şu herifi gebertsin!' dediği nakledilmiştir.

Resûlullah (sav), 'İnsanlar, 'Muhammed, arkadaşlarını öldürtüyor.' derse nasıl olur, ey Ömer? Hayır, olmaz. Ancak sen yola çıkacağımızı ilan et.' buyurdu.

Resûlullah (sav) hiç âdeti olmayan bir saatte, halkın içinde bulundukları hâlet-i ruhiyeyi kırmak için yola girilmesini emretti ve yola girildi."[2]

"Zeyd ibni Erkam'ın, işittiklerini Resûlullah'a (sav) söylediği haberini alan Abdullah ibni Ubeyy ibni Selûl, Resûlullah'a (sav) gitti ve Allah'a ant içerek böyle bir şey söylemediğini ifade etti.

Resûlullah'ın (sav) yanında bulunan Ensâr'dan biri de 'Ya Resûlullah, belki de çocuk yanlış anlamıştır.' dedi.

Resûlullah (sav) yola çıktığında Useyd ibni Hudayr onun yanına gitti ve nübüvvet selamıyla selamladıktan sonra, 'Ya Resûlullah, hiç yolculuk yapmadığın bir saatte yola çıktın?' dedi.

Resûlullah (sav) ona, 'Adamınızın söylediği şey sana haber verilmedi mi?' diye sordu.

Useyd ibni Hudayr, 'Hangi adam, ya Resûlallah?' diye sordu.

Resûlullah (sav), 'Abdullah ibni Ubeyy!' buyurdu.

Useyd ibni Hudayr, 'Ne söylemiş o?' diye sordu.

Resûlullah (sav), 'Medine'ye döndüğümüzde aziz olanlar zelil olanı oradan çıkaracak, demiş.' buyurdu.

Useyd ibni Hudayr, 'Vallahi ya Resûlallah, istersen sen onu Medine'den sürer çıkarırsın. Vallahi, zelil olan odur. Aziz olan ise sensin. Ya Resûlullah, sen yine de şefkatle muamele buyur. Vallahi, Allah seni bize getirdiği sırada, kavmi olan Hazrecliler onun başına giydirecekleri krallık tacı için cevherler diziyorlardı. O, saltanatını elinden senin çekip aldığını sanıyor.' dedi.

Resûlullah (sav) o gün, Müslimlerle birlikte akşama kadar ve bütün gece yola devam etti. Sabah olup güneşin harareti bunaltmaya başlayınca orada konakladılar. Müslimler, yorgunluk ve uykusuzluktan kendilerini yere atıp hemen uykuya daldılar.

Resûlullah'ın (sav) böyle yapması, Müslimleri Abdullah ibni Ubeyy tarafından söylenmiş sözlerle uğraşmaktan alıkoymak içindi. Daha sonra içinde münafıkların zikredildiği sure indi. Sure inince Resûlullah (sav) Zeyd ibni Erkam'ın kulağını tutup, 'İşte bu, Allah yolunda kulağıyla vazifesini yerine getirmiş olan gençtir. Ey Zeyd! Yüce Allah seni doğruladı.' buyurdu."[3]

2. Siret-i İbni Hişâm, 3/399 vd; Tefsîru't Taberî, 28/115
3. age. 28/115

Zeyd ibni Erkam'dan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Ben-i Mustalik Gazası'ndaydım. Abdullah ibni Ubeyy'in şöyle dediğini işittim: 'Resûlullah'ın yanındakilere -yani bedevilere- infak etmeyin de etrafından dağılsınlar. Medine'ye döndüğümüz zaman aziz olanlar zelil olanları (Medine'den) sürüp çıkaracaktır.'

Bu sözleri amcama haber verdim. O da Nebi'ye (sav) söyledi. Nebi (sav) beni çağırdı, ben de ona (işittiklerimi) söyledim. Bunun üzerine Resûlullah (sav) Abdullah'ı ve arkadaşlarını çağırtıp sordu. Onlar da böyle bir şey söylemediklerine dair yemin ettiler. Resûlullah (sav) beni yalanladı, onu tasdik etti. Daha önce bir benzerini görmediğim bir üzüntü çekerek eve kapandım.

Amcam bana, 'Niye Resûlullah'ın ve Müslimlerin öfkesini üzerine çekiyorsun?' dedi.

Daha sonra Allah Teâlâ, 'Münafıklar sana geldiklerinde: 'Şahitlik ederiz ki sen Allah'ın Resûlü'sün.' derler. Allah, senin O'nun Resûlü olduğunu pekâlâ bilir. Allah şahitlik eder ki münafıklar gerçekten yalancılardır. Yeminlerini kalkan edinip Allah'ın yolundan alıkoydular. Hiç şüphesiz, onların yaptıkları çok kötüdür.'[4] ayetini indirdi.

Resûlullah (sav) bana haber gönderdi, gittim. Bana ayeti okudu ve 'Allah seni tasdik etti, ey Zeyd!' buyurdu."[5]

Duamızın sonu, âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdetmektir.

4. 63/Munafikûn, 1-2
5. Buhari, 4900; Müslim, 2772

EL-KAVLU'L FASL

Talha AKMAN

İMANDAN SONRA FASIKLIK

Müminleri birbirlerine kardeş kılan Allah ve Resûl'üdür. Bu kardeşliğin en güzel şekilde nasıl yaşanacağını ve kardeşliğe nelerin zarar vereceğini öğreten de Allah ve Resûl'üdür. Müminlerin kardeşliği kişisel değildir. Kişilerin bu konuda herhangi bir tercihi de söz konusu değildir.

يَٓا اَيُّهَا الَّذ۪ينَ اٰمَنُوا لَا يَسْخَرْ قَوْمٌ مِنْ قَوْمٍ عَسٰٓى اَنْ
يَكُونُوا خَيْراً مِنْهُمْ وَلَا نِسَٓاءٌ مِنْ نِسَٓاءٍ عَسٰٓى اَنْ يَكُنَّ
خَيْراً مِنْهُنَّۚ وَلَا تَلْمِزُٓوا اَنْفُسَكُمْ وَلَا تَنَابَزُوا بِالْاَلْقَابِۜ
بِئْسَ الِاسْمُ الْفُسُوقُ بَعْدَ الْا۪يمَانِۚ وَمَنْ لَمْ يَتُبْ
فَاُو۬لٰٓئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ

"Ey iman edenler! Bir erkek topluluğu, başka bir erkek topluluğuyla alay etmesin. Belki (alay ettikleri) kendilerinden daha hayırlıdır. Kadınlar da kadınlarla alay etmesinler. Belki (alay ettikleri) kendilerinden daha hayırlıdır. Kendi nefislerinizi ayıplamayın, birbirinize lakap takmayın. İmandan sonra fasıklık, ne kötü bir isimdir. Kim de tevbe etmezse bunlar zalimlerin ta kendileridir."[1]

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın (cc) adıyla,

Allah'a (cc) hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Allah (cc) cahiliyenin en karanlık olduğu dönemde merhametiyle bizlere hidayet etti. O'na hamdolsun. Cahiliyeden çıkmış bir toplum olarak geçmişimizden kalan hoş olmayan bazı hasletlerimiz olabilir. Sahabe hayatı bu konuda bizim için çok önemli bir örnektir. Çünkü onlar da cahiliyenin en karanlık olduğu bir döneminde hidayete erdi ve onların da bir geçmişi vardı. Onların da geçmişlerinden kalan bazı hasletleri vardı ve hataları oldu. Allah (cc) ve Resûl'ü (sav) tarafından en güzel şekilde eğitildiler ve dönemin müstesna topluluğu hâline geldiler.

Hucurât Suresi, genel olarak müminlere edep ve ahlak öğreten bir sure olmakla birlikte örnek İslam toplumunun sahip olması gereken özellikleri de ele alan bir suredir. Yazımıza konu olan ayet-i kerime, müminlerin kendi aralarındaki sosyal ilişkilerine ve birbirleri üzerindeki haklarına dair uyarılarda bulunan bir ayettir.

1. 49/Hucurât, 11

“Ey iman edenler! Bir erkek topluluğu, başka bir erkek topluluğuyla alay etmesin.”

Nu’mân ibni Beşîr’den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

“Sâbit ibni Kays ibni Şemmâs (ra) bir gün sabah namazına bir rekât geç kaldı. Resûlullah (sav) namazı bitirince insanlar onun etrafında oturdular. Sâbit ibni Kays namazını tamamladığı zaman halkada oturan bir adama, ‘Yer aç!’ dedi. Adam da ona yer açtı. Sonra bir adama daha, ‘Yer aç!’ dedi. Yine yer açıldı. Bir adama daha geldi ve ona da, ‘Yer aç!’ dedi. Adam ona, ‘Arkanda genişlik var işte, oraya otur. Ne diye insanların omuzlarının üzerinden geçiyorsun?’ dedi.

Sâbit (ra) onun yüzüne baktı ve ‘Ey falanca kadının oğlu!’ dedi.

Resûlullah (sav) bunu duydu ve ‘O adamı insanların arasında ayıplayan da kim?!’ dedi.

Kimse cevap vermedi. Resûlullah (sav) sorusunu bir daha sordu, yine kimse cevap vermedi. Sâbit ibni Kays ayağa kalktı ve ‘Ey Allah’ın (cc) Resûlü, ben namaza bir rekât geç kalmıştım ve insanlar senin etrafını doldurdular. Benim de kulağım pek iyi işitmiyor. Sana yakın olmaya çalıştım ve insanlardan bana yer açmasını istedim. Sonra bu adam bana böyle cevap verince ben de onu cahiliyedeki durumundan dolayı annesiyle ayıpladım. O öyle bir kadındı ki diğer kadınlar ondan daha hayırlıdır.’ dedi.

Bunun üzerine Resûlullah (sav) şöyle buyudu: ‘Ey Sâbit ibni Kays ibni Şemmâs! Kaldır kafanı ve şu insanlara bak! Onların arasında siyahi olan da kırmızı tenli olan da beyaz olan da vardır. Sen bu kişilere takvadan başka hiçbir şeyinle üstün olamazsın!’

Sâbit ibni Kays (ra) dedi ki: ‘O günden sonra kimseyi ayıplamadım.’ ”[2]

İbni Abbâs (ra) bu ayet-i kerimenin nüzul sebebi olarak bu hadisi zikretmiştir.[3]

Bazı rivayetlerde ise bu ayet, İkrime ibni Ebî Cehl (ra) hakkında nazil olmuştur. Kendisi iman ettikten sonra Medine’ye geldiği zaman bazı kimseler ona “Ey İbni Firavun” diye hitap edip onu babasından dolayı ayıplayıp tahkir ediyorlardı. Bunun üzerine İkrime (ra) durumu Resûlullah’a (sav) iletti; bu ayet-i kerime nazil oldu.

Tefsir kaynaklarımıza baktığımızda nüzul sebebi olarak başka kıssalar da görmekteyiz. Zenginlerin fakirleri aşağılayıp ayıplamaları üzerine bu ayet-i kerimenin nazil olduğu da söylenmektedir.[4] Burada zikriyle yetindiğimiz hadisler ayetten çıkarmamız gereken dersi anlamamız konusunda fazlasıyla yeterlidir.

Allah (cc) müminlerin kardeş olduğunu bir önceki ayette buyurmuştur:

“Müminler ancak kardeşlerdir. Kardeşlerinizin arasını düzeltin ve Allah’tan korkup sakının. Umulur ki merhamete nail olursunuz.”[5]

Resûlullah da (sav) birçok hadiste bu hakikati sahabesine öğretmiştir:

Ebû Hureyre’den (ra) rivayet edildiğine göre Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur:

“Birbirinize hased etmeyin. Alışverişte almayacağınız malın fiyatını arttırarak birbirinizi aldatmayın. Birbirinize kin gütmeyin. Birbirinize sırt çevirmeyin (küsüp darılmayın). Pazarlığı bitmiş olan alışverişi bozmayın. Allah’ın kulları! Kardeş olun. Müslim, Müslim’in kardeşidir. Ona zulmetmez, darda kaldığında onu yalnız bırakmaz, yalan söylemez. Onu küçük görmez. (Resûlullah göğsünü göstererek üç defa) takva işte buradadır. Kişiye, mümin kardeşini hor görmesi günah olarak yeter. Müslim’in her şeyi; kanı, malı ve namusu diğer Müslimlere haramdır.”[6]

Müminleri birbirlerine kardeş kılan Allah (cc) ve Resûl’üdür. Bu kardeşliğin en güzel şekilde nasıl yaşanacağını ve kardeşliğe nelerin zarar vereceğini öğreten de Allah (cc) ve Resûl’üdür. Müminlerin kardeşliği kişisel değildir. Kişilerin bu konuda herhangi bir tercihi de söz konusu değildir. Her mümin, Allah (cc) ve Resûl’ünün (sav), kardeşlerine yapmayı veya yapmamayı emrettiği tüm sorumlulukları -bütün mümin kardeşlerine eşit derecede- yerine getirmekle mükelleftir. Ve bu öyle bir esastır ki, iman ve nifak arasındaki ayırıcı çizgilerden biridir. Rabbimiz müminlerle alay etmeyi münafıkların bir özelliği olarak addetmiştir:

“İman edenlerle karşılaştıkları zaman: ‘İman ettik.’ derler. Şeytanlarıyla baş başa kalınca ise: ‘ Biz sizinle beraberiz, ancak biz (iman edenleri) alaya almaktayız.’ derler.”[7]

“Belki (alay ettikleri) kendilerinden daha hayırlıdır.”

Allah (cc) örnek İslam toplumunu oluşturan kullarının bakış açılarını terbiye ediyor. Bununla birlikte bu toplumun bireylerinin haysiyetini ve onurunu da koruma altına almış oluyor. Kullarına, birilerine değer biçerken bunu neye göre yapmaları gerektiğini, zâhire ve gelip geçici olana bakarak insanları yargılamanın yanlış olduğunu öğretiyor.

Ebû Hureyre’nin rivayet ettiği bir hadise göre Resûlullah (sav) şöyle buyuruyor:

“Allah (cc) sizin mallarınıza ve şekillerinize bakmaz. Ancak sizin kalplerinize ve amellerinize bakar.”[8]

2. İbn Hacer, Dâru’l Âsime, 11/900, 59. bab, 2731 No.lu rivayet
3. bk. Tefsiru’l Kurtubî, 16/259, Hucurât Suresi, 11. ayetin tefsiri
4. age. 16/259, Hucurât Suresi, 11. ayetin tefsiri
5. 49/Hucurât, 10
6. Müslim, 2564/32
7. 2/Bakara, 14
8. Müslim, 2564/33; İbni Mace, 4143

Bir kimse, Müslim bir kardeşinin fazla kilosuyla veya zayıflığıyla alay edebilir. Ama onun ne kadar abid ve takvalı biri olduğunu bilemez. Bir kardeşini fakirliğinden ve çalışmamasından dolayı hakir görebilir. Ama onun ilme ne kadar düşkün ve öğrendikleriyle amel eden biri olduğunu bilemez. Bir kardeşini dünyevi konulardaki bilgisizliğinden dolayı ayıplayabilir. Ama onun ne kadar samimi ve fedakâr bir şekilde dini için mücadele ettiğini bilemez...

"Kadınlar da kadınlarla alay etmesinler. Belki (alay ettikleri) kendilerinden daha hayırlıdır."

"İkrime'nin (rh) İbni Abbas'tan (ra) aktardığına göre ayetin bu kısmı, Resûlullah'ın (sav) hanımlarından Safiyye binti Huyey (r.anha) hakkında nazil olmuştur. Safiyye Annemiz (r.anha), Hayber'in fethinden sonra Resûlullah (sav) ile evlenmişti ve kendisi iman etmeden önce Yahudi'ydi. Bundan dolayı bazı kadınlar onu, 'Ey Yahudi kızı Yahudi!' diye ayıpladı. Bunun üzerine Safiyye Annemiz (r.anha) bu durumu Resûlullah'a (sav) haber verdi. Resûlullah (sav) ona şöyle dedi: 'Onlara deseydin ya benim babam Hârûn, amcam Mûsâ ve eşim de Muhammed'dir.' "[9]

"Kendi nefislerinizi ayıplamayın, birbirinize lakap takmayın."

Ayet-i kerimenin Arapçasında geçen لمز kelimesi, kişinin insanları kaş göz hareketi yaparak, mimikleriyle aşağılayıp ayıplaması ve bunu yaparken de ağzından sadece kendinin duyacağı şekilde sessizce bir şeyler söylemesidir.[10]

Ayette kardeşliği zedeleyen ve haram kılınan bir diğer haslet de insanların birbirlerine lakap takmasıdır.

Ebû Cebîre ibni Dahhâk (ra) şöyle demiştir:

"Bu ayet biz Selemeoğulları hakkında nazil olmuştu. Resûlullah (sav) Medine'ye geldiğinde bizden herkesin en az iki veya üç ismi vardı. Resûlullah (sav) bu isimlerle birilerine seslendiği zaman, 'Ey Allah'ın Resûlü, bu onun sevmediği bir isimdir.' derlerdi. Bunun üzerine bu ayet-i kerime indi."[11]

Allah'ın (cc) burada yasakladığı davranış, insanların hoşlanmadıkları takma isimlerle birbirlerini çağırması ve kendisinden tevbe ettikleri günahlarıyla çağrılmasıdır. Örneğin İkrime'ye (ra) "İbni Firavun" diye hitap edilmesi gibi. Resûlullah (sav) İkrime'ye "İkrime ibni Ebî Cehl" diye hitap edilmesini dahi yasaklamış, Ebû Cehil'in asıl adı olan "İkrime ibni Amr ibni Hişâm" diye hitap edilmesini emretmiştir.

Bizler Resûlullah'ın (sav) siyerine baktığımızda kendisinin kimi sahabilere bazı lakaplar taktığını görüyoruz. Ebû Bekir'e (ra) Sıddık ve Atîk, Ömer'e (ra) Faruk, Hâlid ibni Velîd'e (ra) Seyfullah gibi... Ayet-i kerimenin yasakladığı; kişinin cahiliyeden gelen, anlamı hoş olmayan veya kişinin hoşlanmadığı bir lakapla anılmasıdır.

"İmandan sonra fasıklık, ne kötü bir isimdir."

Bu ayet-i kerimede yasaklanan hasletler cahiliye özelliklerindendir. İnsanları nesebiyle, ırkıyla, maddi durumuyla, tahsiliyle sınıflandırmak ve buna göre değer ayrımı yapmak cahillerin özelliklerindendir. Rabbimiz, cahiliyeyi var eden cahillerin özelliklerinden biri olarak bu vasfı zikretmiştir. Nûh (as), kavmine davet yaptığı sırada o toplumun ileri gelenleri şöyle dedi:

"Biz seni, ancak kendimiz gibi (sıradan) bir insan olarak görmekteyiz. Sana uyanların da içimizden sığ görüşlü ve en değersiz insanlar olduğuna inanıyoruz. (Kaldı ki) sizin (hak ehli olmanızı gerektirecek), bize karşı bir üstünlüğünüz olduğunu da düşünmüyoruz. Tam aksine, sizlerin yalancılar olduğunuzu sanıyoruz."[12]

Nûh'un (as) cevabı ise şu olmuştur:

"Ey kavmim! (Davetim karşılığında) sizden mal talep etmiyorum. Benim ücretim Allah'a aittir. Ben, iman edenleri kovacak değilim. Onlar Rableri ile karşılaşacaklardır. Fakat ben, sizlerin **cahillik** eden bir topluluk olduğunuzu düşünüyorum."[13]

Resûlullah (sav), Bilâl'i (ra) "Siyah kadının oğlu!" diyerek ayıplaması üzerine Ebû Zerr'e (ra), "Sen öyle bir kişisin ki sen de cahiliye var!" demişti.[14]

İslam dini kâmil bir dindir. İnsanların hayatına sadece birtakım emirler ve nehiylerle sınırlar getiren bir din değildir. İnsanların geçmişlerinde olan cahiliyeye dair ne varsa onu iptal edip yerine vahye uygun bir hayat tanzim eder. Kişinin iman ettikten sonra hâlâ cahiliye özelliklerine sahip olması da fısktır, günahtır.

"Kim de tevbe etmezse bunlar zalimlerin ta kendileridir."

Ayetin sonuna geldiğimizde Allah'ın (cc), zulm kelimesini tevbe etmeyenler için kullandığını görüyoruz. Çünkü tevbe eden kişi zalim değildir. Bir kul tevbe ettiği zaman günah işlememiş gibidir.[15] Bundan dolayı yaptığı da zulüm kapsamına girmez. Rabbimiz burada kulları için bir çıkış kapısı gösteriyor. Bütün o güzel isim ve sıfatlarına ve kendi nefsine rahmeti yazmasına[16] rağmen, günahlarından dolayı tevbeyle Rabbine yönelmeyen kişiler... işte zalimlerin ta kendileridir.

9. Esbâbu'n Nuzûl li'l Vâhidî, s. 409-410, 764 No.lu rivayet
10. bk. Lisânu'l Arab, ل - م - ز maddesi, 5/406
11. Ahmed, 18288; Ebu Davud, 4962; Tirmizi, 3268
12. bk. 11/Hûd, 27
13. 11/Hûd, 29
14. bk. Buhari, 30; Müslim, 1661
15. bk. İbni Teymiyye, Mecmûu'l Fetâvâ, 29/422
16. bk. 6/En'âm, 54

SAHABE HAKKINDA BAZI BİLGİLER

Enes DOĞAN

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla,

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Bir önceki sayımızda sahabe kavramının tanımını incelemiştik. Bu ay sahabelerle ilgili bazı bilgilere yer vermeye gayret edeceğiz, inşallah.

Sahabe Nasıl Bilinir?[1]

Bir kimsenin sahabi oluşunu tespit etmenin birçok yolu vardır. Bunlardan bazılarını şöyle zikredebiliriz:

a. Tevatür Yoluyla Tespit:

Bir kimsenin sahabi oluşuna dair tevatür derecesinde bir bilginin bulunması onun sahabi olduğunu gösterir. Mütevatir bilgi, yalana nispet edilemeyecek kadar çok topluluğun birbirinden aktardığı bilgidir.

Buna cennetle müjdelenen on sahabiyi (aşere-i mübeşşere) örnek olarak zikredebiliriz: Ebû Bekir Es-Sıddîk, Ömer ibni Hattâb, Osmân ibni Affân, Alî ibni Ebî Tâlib, Talha ibni Ubeydullah, Zubeyr ibni Avvâm, Abdurrahman ibni Avf, Sa'd ibni Ebî Vakkâs, Ebû Ubeyde ibni Cerrâh, Saîd ibni Zeyd (r.anhum)... Bu sahabilerin sahabi oluşları tevatürle sabittir.

b. Şöhret Yoluyla Tespit

Bu, tevatürün altında bir yoldur. Tevatür derecesinde olmasa da ona yakın ve yaygın bir bilgiyle bir kişinin sahabi oluşu sabit olabilir. Dimâm ibni Sa'lebe Es-Sa'dî ve Ukkâşe ibni Mihsân (r.anhum) bunun örneklerindendir.

c. Şahitler Yoluyla Tespit

Sahabeden veya tabiinden olan kişilerin sahabe olduğuna şahitlik ettiği kişi sahabidir. Çünkü onun sahabiliği itibar edilecek kişilerin şahitliğiyle sabit olmuştur.

Örneğin, Humeme ibni Ebî Humeme Ed-Devsî'nin sahabi oluşu Ebû Mûsâ El-Eş'ârî'nin şahitliğiyle sabit olmuştur. Ömer (ra) zamanında sahabe İsbehan'ın fethi için sefer düzenlemiş ve Humeme (ra) bir iç hastalık sebebiyle orada vefat etmiştir. Ebû Mûsâ El-Eş'ârî ayağa kalkmış ve Allah Resûlü'nün onun hakkında "Humeme, şehitlerdendir." dediğini aktarmıştır. Böylece Humeme'nin (ra) Allah Resûlü'nün (sav) ashabından olduğu da açığa çıkmıştır.[2]

Sahabe kimliği konusunda hassasiyet sahibi olmamak ümmetin sahte sahabilerle fitneye düşmesinin önünü açar. Bu kimseler Peygamber'e ait olmayanı, ona aitmiş gibi aktarırlar, dini tahrif ederler, insanları saptırırlar.

1. bk. El-İsâbe fî Temyîzi's Sahâbe, 1/15; Bâisu'l Hasîs, s. 254; Sahabe ve Hadis Rivayeti, s. 23
2. bk. Usdu'l Ğâbe, 2/75 (No: 1261); el-İstiâb fî Ma'rifeti'l Ashâb, 1/408 (No: 576)

d. İkrar Yoluyla Tespit

Kişinin kendi ikrarıyla sahabi olduğu bilinebilir. Ancak burada kişinin adaletli olması ve Allah Resûlü (sav) ile aynı asırda yaşaması şarttır. Adalet sıfatlarına sahip olmayan birinin "Ben Allah Resûlü'nü gördüm ve ona sahabelik ettim." iddiası dikkate alınmaz. Yine böyle bir iddiaya sahip olup Allah Resûlü'yle (sav) aynı asırda yaşamayan bir kimsenin sahabilik iddiası da geçersizdir. En son vefat eden sahabi[3] H 110'da vefat ettiğine göre bu yıldan sonra sahabi olduğunu iddia edenlerin sözüne kulak verilmez, rivayetlerine itimat edilmez.

Abdullah ibni Ömer'den şöyle rivayet edilmiştir:

"Nebi (sav) hayatının son günlerinde[4] bize bir yatsı namazı kıldırdı. Selam verdikten sonra şöyle buyurdu: 'Bu geceyi görüyorsunuz ya, bu geceden itibaren yüz sene başında (tam yüz yıl sonra) yeryüzünde bulunanlardan hiçbir kimse hayatta kalmayacaktır.' "[5]

Allah Resûlü'nün (sav) bu hadisi H 10. yıla aittir. Bu sözün manası, H 110. yıla gelindiğinde yeryüzünde hiçbir sahabinin kalmamış olmasıdır. Hâliyle bu tarihten sonra sahabilik iddiası yalandır.

H 110 tarihinden yıllar, hatta asırlar sonra "sahte ve yalancı sahabeler" çıkmıştır. Bu kimseler Allah Resûlü'nü (sav) gördüklerini, onunla doğrudan görüştüklerini, ondan hadis işittiklerini söyleyerek isnadsız hadis aktarma girişiminde bulunmuşlardır. İnsanları sömürmek, dini tahrif etmek ve şöhret kazanmak niyetine sahip olan bu kimseler sahabilik kisvesine bürünerek eleştiri ve tenkitten yırtmaya çalışsalar da yalancı oldukları tarihî verilerle tespit edilmiştir. Nitekim Sufyân Es-Sevrî "Raviler yalan söylemeye başlayınca biz de onlara tarih silahıyla karşı koyduk." der.[6]

Örneğin;

H 350 yılında -yani Allah Resûlü'nün (sav) vefatından 340 yıl sonra- Ca'fer ibni Nastûr Er-Rûmî sahabi olduğunu iddia eder. Tebuk Savaşı'nda Allah Resûlü'nün (sav) yanında bulunduğunu, düşen kamçısını alıp ona verdiğini, bunun üzerine Allah Resûlü'nün kendisi için "Allah ömrünü uzun etsin." diye dua ettiğini, bu esnada otuz yaşlarında olduğunu ve bu duanın bereketiyle 320 yıldır hayatta kaldığını iddia eder. Üstelik bizzat Allah Resûlü'nden hadis de aktarır. Ancak İslam âlimleri onun yalancı oluşunda ittifak ederler.[7]

– Sahte sahabilerin ileri gelenlerinden biri Hintli Reten ibni Abdullah'tır. H 632 veya 709'da vefat etmiştir. H 7. asırda sahabi olduğunu iddia etmiş, etrafına azımsanmayacak bir kitle de toplayabilmiştir. Allah Resûlü'nden (sav) hadis işittiğini, sahabenin en hayırlısı olduğunu, uzun ömürlü olduğunu ve bunun Allah Resûlü'nün altı defa yaptığı duadan kaynaklandığını iddia etmiştir.

Bir yandan Allah Resûlü'nü (sav) çocukluk yaşlarında çobanlık yaparken gördüğünü ve onu kucağında taşıdığını söyler. Bu sözüne göre Reten, Allah Resûlü'nden yaşça büyüktür. Çünkü onu kucağında taşımıştır.

Diğer yandan da on altı yaşında bir gençken Hendek Savaşı'nda Allah Resûlü'ne hurma ikram ettiğini söyler ve açıkça çelişkiye düşer. Çünkü bu sözüne göre Allah Resulü'nü (sav) gördüğünde yaşça ondan çok küçüktür. İmam Zehebî onun hakkında "Kesru Veseni Reten/Reten Putunun Kırılması" isminde bir eser yazmış ve yalanlarını ifşa etmiştir.[8]

Sufilerden de sahabi olduğunu iddia edenler olmuştur. Onlar daha çok rüyalarında Allah Resûlü'nü (sav) gördüklerini, Allah Resûlü'nün kendilerine göründüğünü/yakaza hâlinde keşfolunduğunu veya Allah Resûlü'ne yakınlıklarından dolayı sahabe makamına çıktılarını iddia ederek sahabilik iddiasında bulunmuşlardır.

e. Konu Hakkındaki Eserler

Günümüzde bir kişinin sahabi olup olmadığını anlamak çok kolaydır. İslam âlimleri bu konuda birçok eser bırakmıştır. Bu eserlerde; sahabi olanlar, sahabi oluşları ihtilaflı olanlar ve sahabe zannedilenler detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Bu eserlerden birkaçını zikredelim:[9]

– el-İsâbe fî Temyîzi's Sahabe, İbnu Hacer El-Askalânî[10]

– Usdu'l Ğâbe fî Ma'rifeti's Sahâbe, İbni Esîr El-Cezeri

– el-İstîâb fî Ma'rifeti'l Ashâb, İbni Abdilberr

– Ma'rifetu's Sahâbe, Ebû Nuaym El-İsbehânî

Sahabe Tespit Çalışmalarının Önemi

Sahabenin tamamı adaletlidir. Yani, onlar güvenilirdir, Allah Resûlü (sav) adına yalan söyleyecek insanlar değildir, onların Allah Resûlü'nden rivayet ettikleri makbuldür, bir sözü Allah Resûlü'ne (sav) nispet edişlerinden kuşku duyulmaz, adalet şartını taşıyorlar mı taşımıyorlar mı diye bakmaya gerek yoktur.[11]

Sahabi olmayanlara gelince, onların Allah Resûlü'nden (sav) rivayetlerinde şu sorular gündeme gelir ve bunları kesinleştirmek gerekir:

– Bu ravi adalet sahibi midir, değil midir?

3. Ebu't Tufeyl ibni Âmir ibni Vâsile El-Leysî (ra). Vefat tarihiyle ilgili başka görüşler de vardır. Ayrıca en son vefat eden sahabinin kim olduğu konusunda da farklı görüşler aktarılmıştır.
4. Câbir ibni Abdullah'tan gelen rivayette vefatından bir ay önce olduğu geçmektedir. (bk. Müslim, 2538)
5. Buhari, 116; Müslim, 2537
6. Mukaddimetu İbni's Salah, s. 380 (60. Bölüm)
7. el-İsâbe fî Temyîzi's Sahabe, 1/648
8. el-İsâbe fî Temyîzi's Sahabe, 2/434
9. Bununla birlikte tabakat ve biyografi kitaplarında da sahabilerle ilgili bilgiler vardır. İbni Sa'd'ın Tabakât'ı, Zehebî'nin Siyeru A'lâmi'n Nubelâ isimli eseri bunun örneklerindendir.
10. Eserin tercümesi beş cilt olarak "Sahabe Ansiklopedisi" adıyla İz Yayınlarından çıkmıştır.
11. Bu konunun tafsilatı ileride gelecektir inşallah.

– Allah Resûlü'nü (sav) bizzat göremediğine göre, rivayet ettiği hadisi kimden duymuştur?

– Duyduğunu iyi hıfzetmiş midir? Doğru kaydetmiş midir? vb.

Hâliyle bir kimsenin sahabi olup olmadığını tespit etmek, rivayet edilenin değeri ve ona nasıl yaklaşılacağı açısından çok önemlidir.

Mucâhid'den şöyle rivayet edilmiştir:

"Buşeyr El-Adevî, İbni Abbâs'a (ra) geldi ve hadis rivayet etmeye başlayarak, 'Peygamber şöyle söyledi, böyle söyledi.' demeye başladı. İbni Abbâs (ra) ise onu dinlemiyor ve ona bakmıyordu. Biraz sonra Buşeyr, 'Ya İbni Abbâs! Acaba niçin benim rivayet ettiğim hadisleri dinlediğini görmüyorum? Ben Resûlullah'ın (sav) hadislerini sana naklediyorum, sen dinlemiyorsun.' dedi.

İbni Abbâs, '(Eskiden) bir adam 'Resûlullah (sav) şöyle buyurdu.' dediği zaman gözlerimiz süratle ona yönelir, tüm kulaklarımızı ona verirdik. Fakat insanlar serkeş ve uysal deveye binince biz de onlardan hadisleri almaz olduk. Ancak (bilip) tanıdığımız (kişilerden) hadisleri alırız.' dedi."[12]

Sahabe kimliği konusunda hassasiyet sahibi olmamak ümmetin sahte sahabilerle fitneye düşmesinin önünü açar. Bu kimseler Peygamber'e ait olmayanı, ona aitmiş gibi aktarırlar, dini tahrif ederler, insanları saptırırlar. Çünkü onlar sahabidir, güvenilirdir ve Peygamber'den duyduğu/gördüğü şeyleri aktarmaktadır!

Îsâ'nın (as) ümmetindeki tahrifin önünü açan meselelerden biri, Pavlus'un sahabilik iddiasının tutmasıdır. Pavlus, Îsâ'yı (as) hiç görmemiş ve doğrudan tanımamıştır. Kendisinin Hristiyanlığa girmeden önce Îsâ'nın (as) taraftarlarına düşmanlık eden, çeşitli eza ve işkencelerde bulunan, yapılan veya yapılacak işkenceleri denetleyen koyu bir Yahudi olduğu anlatılır. Bir defasında Kudüs'ten Şam'a Îsâ'nın (as) taraftarlarına eziyet için yola çıkar. Şam'a yaklaştığı sıralarda gözlerini kör eden bir ışık içinde Îsâ'nın kendisine göründüğünü (körken nasıl görüyorsa?), onu imana çağırdığını ve "ulusların gözünü açmak, onları karanlıktan ışığa, şeytanın hükümranlığından Tanrı'ya döndürmek" için (azılı düşmanı olan!) kendisini görevlendirdiğini iddia eder. Mektuplarında "Yüce Tanrı tarafından doğumundan itibaren seçilip görevlendirilen Îsâ Mesih elçisi" diye kendisini tanıtır. Sonra Hristiyanlığın en ileri gelenlerinden biri olur ve tevhidden teslise varan tahrif böylece başlar. Putperestlikten tevbe eden ve putperestliğe dönmemeleri hâlinde işkencelerle katledilenler, Pavlus öncülüğünde Îsâ'yı (as) ve Meryem'i (as) putlaştırırlar.[13]

İşte İslam âlimlerinin sahabi ile sahabi olmayanları tespit konusundaki hassasiyetleri ve çabaları; Allah Resûlü'nün (sav) sünnetinin, sahabe olduğunu iddia eden yalancı ve zındıkların tahriflerinden korunmasını sağlamıştır. Böylece Muhammed'in (sav) ümmeti, Îsâ'nın (as) ümmetinin yaşadıklarının bir benzerini yaşamaktan korunmuştur. Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun...

Kaç Sahabi Vardır?[14]

Sahabilerin sayısıyla ilgili kesin bir şey söyleme imkânı yoktur. Çünkü oldukça fazla sahabi vardır ve farklı beldelere dağılmışlardır. Hâliyle tamamının sayısını belirleyebilmek mümkün olmamıştır.

Ka'b ibni Mâlik (ra) Tebuk Seferi'nden geri kalış hadisesini anlatırken şöyle der:

"Allah Resûlü (sav) ile birlikte olan Müslimler pek çoktu. Onların hepsinin ismini hiçbir kitap, yani bir divan defteri bir arada toplayamamıştır."[15]

Câbir ibni Abdullah (ra) Allah Resûlü'nün (sav) haccını anlatırken şöyle der:

"Resûlullah (sav) mescidde namazı kıldırdı, sonra Kasva denilen devesine bindi. Devesiyle Beyda'ya doğru yönelince sağında ve solunda, önünde ve arkasında yaya veya binekli bir şekilde göz alabildiğince insan olduğunu gördüm."[16]

Sahabilerin sayısıyla ilgili sahabeden ve İslam âlimlerinden bazı tespitler aktarılmıştır. Bu rakamlar kesinlik ifade etmez, yaklaşık ve tahminîdir. Ayrıca zikredilen rakamlardan bazıları savaş veya hac gibi bazı münasebetlerle toplananlar içindir, tüm sahabileri kuşatıcı değildir.

Örneğin; Mekke'nin Fethi'ne İbni Abbâs'tan gelen rivayete göre 10.000 (on bin), İmam Zuhrî'den gelen görüşe göre 12.000 (on iki bin) sahabi katılmıştır. İbni Ömer (ra), Huneyn Savaşı'na 12.000 (on iki bin) sahabinin katıldığını; Muâz (ra), Tebuk Savaşı'na 30.000 (otuz bin) sahabenin katıldığını söyler. Ebû Zur'a Er-Râzî, Allah Resûlü'nün vefatı esnasında hayatta olan sahabilerin sayısının 114.000 (yüz on dört bin) olduğunu belirtir. Bu konuda başka rakamlar da aktarılmıştır Allahuâlem.

Sayı veren bu rivayetler sadece sahabenin ne kadar çok olduğuyla ilgili bir fikir edinmemizi sağlayabilir, kesinlik ifade etmez.

Bir sonraki sayımızın sayfa aralarında buluşmak duasıyla...

Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun.

12. Müslim, Mukaddime
13. Tafsilatlı bilgi için bk. Pavlus Hristiyanlığın Mimarı, Şinasi Gündüz
14. bk. Sahabe ve Hadis Rivayeti, s. 29-31
15. Buhari, 4418; Müslim, 2769
16. Müslim, 1218

NASİHAT

RAMAZAN ŞUURUNU HAYATIMIZA NASIL YANSITABİLİRİZ?

Emre ACAR

Bu ayda yaptığımız ameller sadece Ramazan'a has olmamalıdır. Ramazan ayında Allah'a yakınlaşmamız, günahlarımızdan arınmak için akıttığımız gözyaşlarımız, Ramazan'ı süslediğimiz çeşitli amellerimiz, cömertliğimiz, coşkumuz, amellerdeki hassasiyetimiz diğer aylara da yansımalı ve devam etmelidir. Aksi hâlde, içinde yaşadığımız toplum gibi, amelleri bazı zamana has kılıp ondan sonra amellerden sırt çevirmiş oluruz ki bu bizim için hüsrandır.

Allah'a hamd, Resûl'üne salât, ona tabi olan ashaba ve Müslimlere selam olsun.

Kıymetli Kardeşim,

İçinde yaşadığımız toplum, Allah'ı (cc) özel günlerde hatırlıyor, hayatın geri kalanında ise O'na sırtlarını dönüyor. Kitabımız Kur'ân-ı Kerim'i ölüm törenlerinde, mevlit gecelerinde, Ramazan aylarında açığa çıkartıyor, sonrasındaysa kitaplığa, kiler odalarına, hocaların kürsülerine hapsediyor. Anne babaya, eşe dosta; tayin edilmiş özel günlerde hediye alıyor, sevgi saygı içerikli mesajları sadece o günlerde atıyor, sonrasındaysa tahammülsüz, saygısız ve unutulmuş olarak muamele ediyor. Haramlara ve helallere bazı ay ve günlerde dikkat ediyor, ondan sonra ise günah bataklığının içerisinde yüzüyor. Gelinen sonuca baktığımızda içinde yaşadığımız bu toplum, Rabb olarak Allah'tan (cc), din olarak İslam'dan, nebi olarak Muhammed'den (sav) uzaklaşmış durumdadır.

Yazdığımız bu vakıa, içinde yaşadığımız toplumun vakıasıdır. Müslimler olarak bizler, bu toplumla beraber yaşıyoruz. Bizleri bekleyen en tehlikeli hâl, onlara benzeme durumudur. Bu nedenle, inanç, ahlak, amel vb. birçok konuda kendimizi muhasebe etmeliyiz. Ki koruma altında olabilelim.

Kendimizi toplumun din anlayışından, bidat üzere kurulu amellerinden, Batı'dan aldıkları hastalıklı ahlaklarından, siyasi ve iktisadi tüm anlayışlarından uzak tutmamız gerekir. Dinde, siyasette, iktisatta... örneğimiz Allah Resûlü'dür (sav). Bu konuda rehberimiz Kur'ân, Sünnet ve sahabenin anlayışıdır.

Neden bu şekilde bir giriş yaptık? Ramazan'ın sonlarına geliyoruz. Bu ayda yaptığımız ameller sadece Ramazan'a has olmamalıdır. Ramazan ayında Allah'a (cc) yakınlaşmamız; günahlarımızdan arınmak için akıttığımız gözyaşlarımız; Ramazan'ı süslediğimiz çeşitli amellerimiz, cömertliğimiz, coşkumuz, amellerdeki hassasiyetimiz diğer aylara da yansımalı ve devam etmelidir. Aksi hâlde, içinde yaşadığımız toplum gibi, amelleri bazı zamana has kılıp ondan sonra amellerden sırt çevirmiş oluruz ki bu bizim için hüsrandır.

Şunu unutmamız gerekir ki yaratılışımızın sebebi kulluktur ve bu kulluğun süresi yoktur. Geceye veya gündüze, gence veya yaşlıya has değildir. Doğumumuzdan ölüm ânımıza kadar hepimizin görevidir. Bu nedenle Ramazan ayında kulluk vazifemizi yerine getirdiğimiz gibi diğer aylarda da ifa etmeli, Ramazan'da harama ve helale dikkat ettiğimiz gibi diğer aylarda da aynı hassasiyeti göstermeliyiz. Var olduğumuz sürece Allah'a (cc) kul olduğumuzu unutmamalıyız.

Allah Resûlü (sav), Ramazan şuurunu diğer aylara taşıma noktasında bizler için örnektir. O (sav), Ramazan orucunun ardından altı gün Şevval orucunu tutmuştur. Her pazartesi ve perşembe günleri oruçlu olmuştur. Her ayın 13, 14 ve 15. günlerini oruçlu geçirmiştir. Ayın başında, ortasında ve sonunda oruç amelini ifa etmiştir. Anlaşılan odur ki Allah Resûlü (sav), oruç amelini sadece Ramazan ayına hapsetmeyip her ayın yarısını oruçlu geçirmektedir. Hakeza her zaman yaptığı salih amelleri, esen rüzgâr misali Ramazan ayında fazlalaştırmıştır.

Peki, bizler ne durumdayız? Ramazan'da amelleri fazlalaştırıyor muyuz, yoksa biraz amel yapıp sonrasında amelden yoksun bir hayat mı sürüyoruz? Ramazan ayı, amelleri fazlalaştırma ayıdır. Yoksa amellerin kendisine has olduğu bir ay değildir. Allah Resûlü'nün (sav) örnekliğinde gördüğümüz gibi, hem Ramazan günlerini hem de diğer günlerimizi salih amellerle süslememiz gerekir.

Aziz Kardeşim,

"Peki, Ramazan'ı Hayatımıza Nasıl Taşıyacağız?

• Ramazan'ı hayata taşımanın yollarından biri; her Ramazan ayında otuz gün tekrar eden salih bir amel edinmek ve onu Ramazan sonrasında devam ettirmektir. Kişi bir Ramazan belli saatlerde Kur'ân okumayı, bir Ramazan belli saatlerde zikri, bir Ramazan belli saatlerde duayı, bir Ramazan nafile bir namazı... hayatına eklese; yavaş yavaş hayatında Ramazanlar biriktirecektir. Belki de hayatının en ciddi ve kârlı yatırımını yapmış olacaktır.

• Ramazan'ı hayata taşımanın yollarından bir başkası; Ramazan ayında Ramazan sonrası için mektuplar yazmak, kişinin kendine, öz nefsine nasihat ederek hatırlatmalarda bulunmasıdır. Ramazan ruhuyla yazılmış bu mektuplar bir yandan kişiye o atmosferi hatırlatacak bir yandan da insanın en önemli azığı olan nasihat/öğüt ihtiyacını karşılayacaktır. Kendisine nasihat edebilen insan ne güzel insandır.

• Ramazan'ı hayata taşımanın yollarından bir diğeri; bir dua veya zikir seçmektir. Dua veya zikir her ân söylenebilecek, kısa ve öz, insanın yüreğine dokunan bir söz olmalıdır. Öncelikle Ramazan'da, her fırsatta tekrar edilmeli ve onun Ramazan duası/zikri olduğu kabul edilmelidir. Ramazan sonrasında da bu kısa/öz sözler her fırsatta tekrar edilmeli, Ramazan duası/zikri olduğu hatırda tutularak söylenmelidir. Böylece hem Rabbimizi zikretmiş olacak hem de Ramazan iklimini şu âna taşımış olacağız.

• Ramazan'ı hayata taşımanın yollarından biri de insana bahşedilen bir özelliği kullanmaktır. İnsan hayal kurabilen ve hayal aracılığıyla duygu transferi yapabilen bir varlıktır. Örneğin, şu ân geçmişte yaşanmış hüzünlü bir ânı hayal edip en mutlu ânımızı hüzünlendirebiliriz. Hatta hiç yaşanmamış bir hüznü kurgulayıp hayalimizde canlandırabilir ve hüzünlenebiliriz... Aynı şekilde mutlu bir anıyı, ister yaşanmış ister kurgu olsun, şu ân hayal edebilir ve hüznümüzü dağıtıp mutlu olabiliriz. Bu, Yüce Allah'ın bize bahşettiği bir donanımdır. Selef âlimlerimiz bu özelliği kullanarak kendilerini cennette veya cehennemde hayal eder, nefislerine öğüt verirlerdi:

İbrahim Et-Teymi (rh) şöyle söylemiştir: 'Kendimi önce cehennem ehlinden biriymiş gibi tasavvur ederim. (Hayalen) onun azabından tadar, zakkumundan yer, kanlı irininden içer ve zincirlerine vurulmuş olarak görürüm. Sonra da cenneti düşünürüm. Kendimi cennet nimetlerinin arasında hurilerle beraber ve cennetin (zemininden akan) nehirlerinin yanındaymışım gibi hayal ederim. Ve nefsime dönüp sorarım: 'Ey nefis, bunlardan hangisini istersin?' Nefis de (hoşuna giden) cenneti arzular. O zaman şöyle derim: 'Öyleyse temennide bulunacağına kalk ve istediğin o cennet için amelde bulun!' '[1]

Kişi Ramazan sonrasında Ramazan günlerini hayal edebilir. Orucu, teravihi, itikâfı, Ramazan mahmurluğunu, iftar sevincini... Bu çaba, kişinin Ramazan'da hissettiği duyguları hissetmesine neden olacak, Ramazan'ın maneviyatını his seviyesinde de olsa bugüne taşıyacaktır."[2]

• Ramazan'ı hayata taşımanın yollarından biri de Ramazan sonrası, bu ay içerisinde kazandığımız maneviyatın, huzurun, salih amellerin Allah'a yakınlaşmadaki etkisinin, kulluğa faydasının, bunlara her zaman ihtiyaç duyulduğunun eşimiz ve arkadaşlarımızla muhabbetini yapmaktır. Veya Ramazan şuuruna dair yazılmış kitapları okur, yapılmış sohbetleri dinler, kendimize, eşimize hayatın her alanında Ramazan şuuruna ihtiyaç duyduğumuzu hatırlatmış oluruz. Unutmayalım ki gündemlerimiz amellerimizi belirler, bizlere yön verir.

• Ramazan'ı hayata taşımanın yollarından bir diğeri de çabalamaktır. Bizleri her konuda başarıya götüren, harekettir. Adım adım da olsa ilerlemek, hayırlı sonuçlar doğurur. Şeytan ve avaneleri tuzaklar kuracak, vesveseler verecek, engeller çıkartacaktır elbette. Düşmana karşı başarılı olmak için sabır ve azimle yılmadan çabalamak gerekir. Sahabenin salih amellere muvaffak olması, çabalarının sonucudur. Bir sahabi cennette Peygamberimizle beraber olmak istediğinde Allah Resûlü (sav), çokça secde ederek kendisine yardımcı olmasını söylemiştir.

Ebû Firâs Rebîa ibni Ka'b El-Eslemî şöyle dedi:

"Resûlullah ile birlikte gecelerdim. Abdest suyunu ve öteki ihtiyaçlarını ona getirirdim. Buna karşılık bir keresinde bana, 'Dile (benden ne dilersen).' buyurdu.

Ben, 'Cennette seninle beraber olmayı isterim.' dedim.

Peygamber (sav), 'Başka bir şey istemez misin?' buyurdu.

Ben, 'Benim dileğim bundan ibarettir.' dedim.

Peygamber (sav), 'Öyleyse çok namaz kılıp secde ederek kendin için bana yardımcı ol!' buyurdu."[3]

Rabbim bizleri Ramazan şuuruyla hareket eden, takvayla kendisine (cc) kulluk yapan, günahlardan arınan, kendisinin razı olduğu kullarından eylesin. (Allahumme Âmin)

Davamızın sonu âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdetmektir.

Bir sonraki yazımızda görüşme duası ile...

1. İhyâ'u Ulûmi'd Dîn, 4/405; Sıfatu's Saffe, İbnu'l Cevzî, 2/52
2. bk. Hüküm ve Hikmetleriyle Ramazan ve Oruç, Halis Bayancuk, Tevhid Basım Yayın, s. 159-160
3. Müslim, 226

Ömer AKDUMAN

MALAYANİ

Kendisini ilgilendirmeyen meselelerle iştigal etmeyi alışkanlık hâline getirmiş kimse mahrum olur. Hedefine ulaşmaktan, başarmaktan, iyi bir kul olmaktan, varmak istediği güzelliklere kavuşmaktan mahrum olur.

"Bir kimsenin kendisini ilgilendirmeyen şeyleri terk etmesi İslam'ının güzelliğindendir."[1]

Hadisler; önümüzü bir kandil misali aydınlatan, hayata, ölüme ve ikisi arasında verdiğimiz mücadelemize dair bizleri güzelce yönlendiren Nebevi mirastır. Her kim bu Nebevi mirası öğrenir, yaşar ve yaşatırsa o kimse Nebi'nin (sav) izinden giden bir Müslim'dir. Ehl-i Sünnet üyesi bir muvahhiddir.

Ramazan ve Vakit

Allah'a hamdolsun, sevenin sevdiğine kavuşması misali çok arzuladığımız Ramazan ayına kavuşmuş ve bu ayı beraberce idrak etmiş bulunuyoruz. Bu güzel aya bizleri kabul eden Rabbimize (cc) sonsuz teşekkürlerimizi sunuyor, verdiği güzelliğin farkına varanlardan olmayı diliyoruz. Temizlenmek isteyeni temizleyen, arınmak isteyeni arındıran, yücelmek isteyene İlahi lütfun basamaklarını sonuna kadar açan bir ay Ramazan. Âdeta El-Fettâh ism-i celilinin tecellisi gibi. Onunla yücelen ve kendisine değer katan müminler olacak kuşkusuz. Ahirette kavuşacakları güzel makam ve menzileleri sağlamlaştıran ve güzelleştirenler olacak. Gafletini, uykusunu, tembelliğini ve hatta masiyetlerini bu ayda devam ettirenler de olacak beri taraftan. Günahlarına günah, gafletlerine gaflet, çirkinliklerine çirkinlik katacaktır bu kimseler. Elinde bulunan mücevherin farkında olmadığı için birkaç gereksiz metaya onu değişen kimsenin hâli gibi olacak bu gafillerin durumu. Kimler onlar? İçimizden birileri... Maazallah!

Vakit Ramazan ayı. Her vakti hazine bilenlerin, her nefesi ömürden aldıklarının farkında olan kimselerin üstüne titrediği, incitmemek, kırmamak, israf etmemek ve zayi etmemek için aşırı gayretli oldukları bir ay. Kırk Hadis Şerhi'nde üzerine değerlendirmelerde bulunacağımız hadisimiz de tam olarak bu hususu ele alacak, bizlere bilinç kazandıracaktır. Hadisimizi bir daha okuyup hemen başlayalım:

"Bir kimsenin kendisini ilgilendirmeyen şeyleri terk etmesi İslam'ının güzelliğindendir."

Peygamberimizin (sav) bu veciz sözünde ifadesini bulan malayaniden uzaklaşma meselesi, ulaşmak istediğimiz hedefe varma ve ömrümüzü bir hazine misali değerlendirme

1. Tirmizi, 2317; İbni Mace, 3976

noktasında son derece önemlidir. Ömür, her hatırlama arzusunda olana yetecek kadar uzundur. Bundan ötürü Kıyamet Günü Allah'a (cc) özrünü arz eden hiçbir insan vakitsizlik, yetiştiremezlik şikâyetinde bulunamayacaktır. Konumuza ışık tutması için İlahi kelamdan birkaç satır okuyalım:

"Kâfirlere ise cehennem ateşi vardır. Ne haklarında ölmeleri için hüküm verilir, ne de (ateşin) azabı hafifletilir. Biz, her nankör olanı işte böyle cezalandırırız. Orada çığlıklarla yardım isterler. (Derler ki:) 'Rabbimiz! Bizi çıkar, önceden yaptığımızdan (farklı olarak) salih ameller yapalım.' **Size, öğüt almak isteyenin öğüt alacağı kadar ömür vermedik mi?** Hem size uyarıcı da geldi. Tadın (azabı)! Zalimlerin hiçbir yardımcısı yoktur."[2]

Farkında mıyız?

Öğüt alalım diye, öğüt alabileceğimiz kadar geniş bir ömrü her birimize ikram eden Rabbimize (cc), ömrümüz konusunda şükrümüzü sunabiliyor muyuz? Ömrümüzün her bir saniyesini hayır ve iyilikte geçirme gayretiyle, en azından günahtan uzak olma çabasıyla devam ettiriyor muyuz? Hesabını veremeyeceğimiz, açıklamasını yapamayacağımız, sorulduğunda başımızı önümüze eğmemize sebep olacak şekilde ömrü geçirmekten vazgeçmiş miyiz? Gereksiz sözler, boş lakırdılar ve saatlerce oyun ve sosyal medyayla geçirdiğimiz zamanımızın azıcık bir kısmına bir ân sahip olmak için, kabristanlarda boylu boyunca uzanmış, yaşamak temennisiyle yanan milyarlarca insanın olduğunun farkında mıyız?

Kendisini ilgilendirmeyen meselelerle iştigal etmeyi alışkanlık hâline getirmiş kimse mahrum olur. Hedefine ulaşmaktan, başarmaktan, iyi bir kul olmaktan, varmak istediği güzelliklere kavuşmaktan mahrum olur. Enerjisi, vakti, en kıymetli sermayesi; ölçüsüz, gayesiz ve yersiz şekilde tükendiği için yapması gerekenlere enerjisi kalmaz. Malayaniyle meşgul olan insan mirasyedi gibi vaktini tüketir. Sürekli tüketir. Hesapsız tüketir.

Faydalanmayacağıyla iştigal eden insan yol kesicilere takılmış ve onlar tarafından alıkonulmuştur. Âdeta beş parası kalmamış, elbiselerini bile eşkıyaya çaldırmış insan gibi, ortada çulsuz kalmıştır. Ömründen vermesi, zamanını paylaşması için artık kimin kapısına gidecek, kimden dilenecektir? Daha acı olanı ömrünü yanlışta, gereksiz olanda tüketmiş olan bu insan can boğaza dayanmadan da çoğu zaman durumunu fark etmeyecektir.

Diğer taraftan vaktini gereksiz işlerle tüketen insan çoğu zaman bunun kendi iradesine bağlı bir durum olduğunu zannetmekle kalır. Bunun İlahi bir ceza olduğunu aklından geçirmez. Oysa selef imamlarından Hasan El-Basrî şöyle der:

2. 35/Fâtır, 36-37

Akılları bulanmış, cehaletten beslenmekten kaynaklı, bir türlü istikameti tutturamamış, sansasyon ve spekülasyon peşinde koşan insanların takip edilmesi, gündem edilmesi malayanidir.

"Allah'ın kuldan yüz çevirdiğinin işaretlerinden biri, kendisini ilgilendirmeyen şeylerle meşgul olmasıdır."[3]

Bizi İlgilendirmeyen Mesele Nedir?

– Dünya ve ahirette faydamıza olmayan her bilgi/belge/mesele gereksiz, malayanidir.

– Sırası gelmemiş olan ve bizim için merdivenin ileri basamağı olan bilgi/belge ve meseleler malayanidir. Bir örnekle izah edelim:

İtikadını yeni öğrenen bir insan için hac farizasının sünnetlerini araştırması malayani olabilir. İlim talebine yeni başlamış, Kırk Hadis'i yeni ezberleyen bir talebenin âlimlerin usuli ihtilaflarının fıkha etkisini incelemesi malayani olabilir. Bir ilim yolcusu için usul ilimlerini öğrenmek ve müdarese etmek farzdır. Ancak fıkhın temel meselelerinden habersiz olan bir ilim talibinin Buhari ve Müslim'in tenkid edilen ricalinin peşine düşmesi fazlasıyla malayanidir. Bu usuli ilimler, yolun bir merhalesinde başlanması gereken, sırası olan ilmî derslerdir. Kendisi için henüz yeri gelmemiş bir ilmi öğrenen, anlayamayacağı ilmî mertebelere ilişkin kitapların peşinden koşan kimse iki şekilden biriyle zarar eder:

a. Usulüne göre öğrenmediği için o ilim kendisini ve çevresini ıslah eden bir faktör olmaz. Bilakis sapan ve saptıran bir hüviyet kazandırır.

b. Bir başka zarar da şudur: Anlayamadığı ve kendisine ağır gelen ilmin peşinden koşan ve basamakları sırasıyla tırmanmak gayesini ihmal eden talebe ümitsizliğe kapılır. İlmin zor ve ağır bir yolculuk olduğu kanaatine vararak ilmi bırakır. Bu bir anlamda; kendisini (henüz) ilgilendirmeyen ilmin peşinden koşmanın, tederrücü terk etmenin cezasıdır.

Aynı durum ve oluşacak zararlar sıradan bir mümin için de geçerlidir. Temel düzeyde akaidini yeteri kadar bilmeyen bir Müslim için, ihtilaflı meseleleri öğrenmesi, araştırması ve konuşması malayanidir. Elbette, burada usul öğretmek ilim talebelerinin işidir. Henüz Lailaheillallah meselesini ne kadar kavradığından emin olmadığı

3. Şerhu Erbaîn En-Neveviyye, İbni Dakîk'l Îd, s. 62

insanların önüne ihtilaflı meseleleri belirli bir süzgeçten geçirmeden koyan ilim talebesi de bu konuda titiz davranmak zorundadır. Ferasetli davranmadığı, doğru ölçüp biçmediği için sebep olduğu yanlıştan da Allah (cc) yanında mesul olur.

– Bir insanın, sahabe arasında vuku bulan tartışmalara dalması ve bunları gündem edinmesi malayanidir, doğru olmaz. İmam Şevkânî (rh) sahabe arasında yaşanan ihtilaflara dair soru soran bir kimseye şerh ettiğimiz hadisle cevap verir.[4]

– İlmî hüviyet, kültürel birikim ve bunları harmanlayıp analiz edecek bir muhakeme yeteneğinden yoksun kimselerin yetkin kimseler tarafından konuşulması gereken ilmî, siyasi meseleleri konuşması malayanidir.

– Akılları bulanmış, cehaletten beslenmekten kaynaklı, bir türlü istikameti tutturamamış, sansasyon ve spekülasyon peşinde koşan insanların takip edilmesi, gündem edilmesi malayanidir.

– Henüz ortasına varamadığımız yolun sonuna dair okumalar yapmak, merdivenin basamaklarına basmadan zirveye uçmaya(!) çalışmak malayanidir.

– İhtiyaç olmaksızın, sırf laf olsun diye şahıs odaklı konuşmak, insanların hatalarını ele almak, alay etmek, analiz etmek, malayanidir.

– Alanı olmayan konularda yapılan söz israfı hadiste yasaklanan malayani kapsamındadır.

Malayani İşleri Nasıl Terk Ederim?

Bunun farklı yolları ve duruma özel bazı şekilleri vardır. Birkaç maddeyi şöyle sıralamamız mümkündür:

1. Zamanın kıymetini bilmek, zamanı değerlendirenlerin ulaştığı güzel sonuçları görmek, gafillerin uğradıkları hüsrana şahitlik etmek. Bu madde teorik olarak zamanın önemini bilmekten daha ötesine, hayatta menfi veya müspet karşılığını görmeye odaklanır. Zamana dair konuşacak olsak, her birimiz mangalda kül bırakmaz, kendimizi motivasyon konuşmaları yapacak düzeyde görürüz. Ancak biliyoruz ki “lafla peynir gemisi yürümez”. Bilmek veya konuşmaktan öte bilgimiz dâhilinde olanı idrak imbiğinden geçirmek zorundayız.

Geçmiş ulemanın hayatını okumak, zamanla yarışlarına şahitlik etmek gafletimize ilaç gibi gelebilir.[5]

2. Zamanın kıymetini bilen insanlarla arkadaşlık etmek önemlidir. Vakti nimet kabul eden, her ânını güzel ve faydalı işlerle geçirmekle meşgul olan bilinçli arkadaşlar edinebiliriz. Bunun tam karşısında hiçbir surette ömrün kıymetinin farkında olmadan vakti boş ve faydasız işlerde geçiren ve bizi de sürekli faydasız olana davet eden arkadaşlardan uzak durmalıyız. Bizim hayra yönelmeye, vakti nimet bilmeye eğilimimiz olsa da bu arkadaşlar bizi bundan alıkoyacaktır.

3. Vaktimizi gereksiz meşguliyetlerle geçirmemize sebep olan vasıtaları bir bir hayatımızdan çıkarmak gerekir. Zararlı arkadaş meselesini yukarıda zikretmiştik. Kullandığımız cihazlar da bizim için bir düşman olabilir. Zamanımızı hortumlayan, saatlerimizi eritip tüketen sosyal medya ise malayaninin merkezidir. Bu aygıtlara ihtiyacımız kadar zaman ayırmalı, ihtiyaç dışı meşgul olmamaya özen göstermeliyiz. Özellikle namaz kılarken, Kur’ân okurken, dua eder veya zikir yaparken, kitap okur veya yazı yazarken telefonumuzla aramızdaki tüm ilişkiyi kesmeli, tabiri caizse üç talakla boşamalı, gözümüzün görmeyeceği yerlere yerleştirip sessize almalı ve hatta mümkünse kapatmalıyız. Aksi hâlde, gelen her mesaj, bildirim veya arama bizim ibadetimizi, çalışmamızı altüst edecektir.

4. bk. El-Fethu’r Rabbânî min Fetâvâ’l İmam Eş-Şevkânî, 9/4999
5. Abdulfettah Ebu Gudde’nin, Enbiya Yıldırım çevirisiyle Takdim Yayınlarından çıkan Zamanın Kıymeti isimli eserinin bu konuyu dert edinenler tarafından mutlaka okunmasını tavsiye ediyoruz.

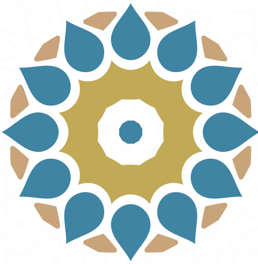
"Ey oğul, bil ki, âdemoğlu ancak aklın gerekliliklerini yerine getirdiği zaman, diğer canlılardan ayrılabilir. Öyleyse aklını çalıştır. Düşünceni aktif kıl. Nefsini arındır. Sorumlu bir varlık olduğunun bilincinde olarak her şeyi deliliyle öğren. Yine bil ki, yerine getirmek için istekli olman gereken sorumlulukların var. İki melek, kelimelerini ve bakışlarını tek tek kaydediyor. Eceline doğru attığın adımlar ve dünyadaki oyalanma süren az, kalbindeki esaretin uzun, heva ve hevesi tercihten dolayı çektiğin azap ise çok acı vericidir. Öyleyse, nerede dünün lezzeti? Artık o lezzet gitti ve geride sadece pişmanlık bıraktı. Nefsin şehveti nerede? Kaç kez başını eğdirdin ve ayağını kaydırdın?"[1]

1. Oğluma Mektub, İbnu'l Cevzi, Beyan Yayınları, s. 19

Salim KANDEMİR

SAMİMİYETİ AYET OLAN SAHABİ: ABDULLAH İBNİ MUĞAFFEL

Bize dönecek olursak; bugün sevgimiz ve öfkemiz ne için? Birilerinin nefsimize karşı dünyevi konularda sergilediği kötü davranışlardan rahatsız olup da Resûlullah'ın sünneti ilga edilirken herhangi bir rahatsızlık duymuyorsak imanımızı sorgulamalıyız. Allah Resûlü'nün bu asırdaki tabileri olarak sünnete ve ehline velayet, bidate ve ehline adavet göstermemiz imanî bir zorunluluktur.

عبد الله بن مغفل – Ebû Saîd Abdullah ibni Muğaffel ibni Abdi Nuhm ibni Afîf ibni Eshem ibni Rabîa ibni Adiy ibni Sa'lebe ibni Zueyb ibni Sa'd ibni Adiy ibni Osmân ibni Muzeyne

Bir önceki yazımızda Abdullah ibni Muğaffel'in hayatına başlamış, kendisi hakkında bazı bilgiler paylaşmıştık. Hudeybiye'de Allah Resûlü'nün (sav) yanı başında yer alıp Rıdvan Biati'ne katılarak o büyük müjdeye nail olmasından bahsetmiştik. Daha sonra Tebuk Savaşı'na katılma isteği konusundaki samimiyetinin ayetlere konu olmasını anlatmıştık. Bu yazımızda ise mücadele dolu ömrünün kalan kısmını öğrenmeye devam edecek ve hayatından hayatımıza fedakârlığımızı artıracak ibretler kazanmaya çalışacağız.

Tuster Şehrinin Fethinde

Sahabenin Allah Resûlü'nün (sav) verdiği haberin gerçekleşeceğine dair kuşkusuz bir imanı vardı. Hani o (sav) şöyle buyurmuştu: "Allahu Ekber! Bana İran'ın anahtarları verildi. Vallahi ben şu yerimden sanki Medain'i ve beyaz saraylarını görüyorum..."[1]

Onlar, bir ömür at sırtında, gerçekleşmesinde kuşku olmayan bu haberin vuku bulacağı yer ve zamana doğru koştular. Tâ ki Ömer'in (ra) döneminde bu müjdeye ulaştılar. Bu büyük fetihlere müminlerin emîri Ömer (ra) zamanında muvaffak olacaklardı. İşte o zaman İslam toprakları öyle genişlemişti ki artık Müslimler Rumların sınırlarına dayandığı gibi Farsların da sınırlarına dayanmışlardı.

Hicret'in 17. senesinde, bu durumu gören Farslar son bir çırpınış olarak Müslimlere karşı büyük bir ordu hazırladılar ve Basra'ya doğru yürüdüler. Haberi alan Ömer (ra) onların karşısına birçok büyük sahabinin de aralarında bulunduğu bir ordu gönderdi. Ramhürmüz'de Farsları acı bir yenilgiye uğrattılar. Farsların lideri Hürmüzân, Tuster'e kaçıp sığınmak zorunda kaldı. Müslimler peşlerini bırakmadılar. Kufe'den ve başka yerlerden gelen ordularla birlikte orayı kuşatma altına aldılar. Fakat bir türlü fetih gerçekleşmiyordu. Kuşatma aylarca sürdü ve iki taraftan yüzlerce kişi öldü.

Müslimler duası makbul olan Berâ ibni Mâlik'i (ra) çağırıp yemin ederek dua etmesini istediler. Berâ ibni Mâlik, "Allah'ım, onları karşımızda bozguna uğrat ve beni şehit

1. Ahmed, 626

düşür." diye dua etti. Akabinde dört bir yandan üzerlerine hücum ettiler. Allah (cc) Berâ'nın (ra) duasını kabul etti. Düşmanı hezimete uğrattılar ve tabii Berâ da şehit oldu. Geri çekilen Farslar suyla çevrili şehirlerine kaçıp kalelerine saklanmak zorunda kaldılar. Karşı taraftan bir adam eman dileyip müminlere şehre giriş yerini gösterdi. İbni Kesîr'in (rh) ifadesiyle "Bazı bahadırlar ve yiğit askerler, bu çağrıya uyup suyun geçit yerine geldiler. Ördekler gibi geceleyin sudan geçip şehre girdiler. Şehre ilk giren Abdullah ibni Muğaffel El-Muzenî'ydi. İçeriye geçen bu Müslim askerler kale kapılarını açtılar. Müslimler, tekbir getirerek şehre girdiler. Şehre girme işi fecrin doğuşundan güneşin yükselişine kadar tamamlanmıştı." [2]

İşte tarihte önemli bir yere sahip olan bu büyük gazvede Abdullah ibni Muğaffel'in (ra) rolü çok önemliydi. Ordusuyla birlikte onları sıkıştırdı, sonra aylarca zorlu kuşatmaya dayandı, sonra suyu geçip şehre giren ve kale kapısını açan ilk kişi oldu. Fethin gerçekleşmesine büyük bir katkı sunarak böylesine büyük bir başarıya imza attı.

Hatırlarsanız Abdullah (ra) daha önce savaşa katılamadığı için samimiyetle gözyaşı dökmüştü. İşte Allah (cc) bu samimiyetinden olsa gerek birçok önemli gazveye ve böyle büyük bir fethe katılmayı ona nasip etti. Allah (cc), içtenlikle salih amellere muvaffak olmak isteyenleri mutlaka o amele muvaffak kılar ya da mutlaka onun ecrini verir. Yeter ki insan en içten duygularıyla o ameli istesin. Dahası o amel üzerinde canını alıp cennete iletir. Rabbimizin rahmeti ne kadar büyüktür...

Sünnete Bağlılığı

Birçok sahabi gibi Abdullah ibni Muğaffel de (ra) bir sünnet sevdalısıdır. Allah Resûlü'nün (sav) söz ve fiillerine büyük bir bağlılık göstermiştir. Resûlullah'ın (sav) bir sözü çiğnendiğinde verdiği tepki bu hassasiyetinin açık bir göstergesidir. [3]

Abdullah ibni Bureyde'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Abdullah ibni Muğaffel (ra), arkadaşlarından birini taş atarken gördü ve 'Böyle taş atma! Çünkü Resûlullah (sav) böyle taş atmayı yasaklardı -veya hoş karşılamazdı- zira onunla ne düşman kırıp geçirilir ne de av avlanır. Ama o, göz çıkarabilir, diş kırabilir.' dedi.

Bundan sonra onu yine böyle taş atarken gördü.

Bunun üzerine şöyle dedi: 'Sana bu işi Resûlullah'ın (sav) yasakladığını haber vermedim mi? Yine görüyorum ki sen taş atıyorsun. Seninle ebediyen konuşmayacağım.' " [4]

Abdullah (ra) sünnete sıkı sıkıya bağlı olduğu gibi bidat çıkaranlara da bir o kadar öfke duyardı:

Hatırlarsanız Abdullah daha önce savaşa katılamadığı için samimiyetle gözyaşı dökmüştü. İşte Allah bu samimiyetinden olsa gerek birçok önemli gazveye ve böyle büyük bir fethe katılmayı ona nasip etti. Allah, içtenlikle salih amellere muvaffak olmak isteyenleri mutlaka o amele muvaffak kılar ya da mutlaka onun ecrini verir. Yeter ki insan en içten duygularıyla o ameli istesin. Dahası o amel üzerinde canını alıp cennete iletir. Rabbimizin rahmeti ne büyüktür…

Yezîd ibni Abdullah ibni Muğaffel'den şöyle rivayet edilmiştir:

"Babam beni 'Bismillâhirrahmânirrahîm,' ayetini sesli okurken duydu ve 'Ey yavrum! Böyle yapma. Çünkü ben Allah Resûlü (sav), Ebû Bekir, Ömer ve Osmân ile namaz kıldım, hiçbirinin besmeleyi sesli okuduklarını duymadım. Sen de sesli okuma. Kıraate, 'Elhamdulillâhi Rabbi'l Âlemin.' diyerek başla.' dedi.

Yezîd dedi ki: 'Allah Resûlü'nün (sav) ashabından İslam'da bidat çıkarma konusunda onun kadar kızıp öfkelenen birini görmedim.' " [5]

Bu durum Allah (cc) için seven ve O'nun için öfkelenen birinin taşıdığı büyük imanın göstergesidir. Tabii ki göğsünde böyle bir imanı taşıyan kişi, Allah Resûlü'nün (sav) yaptığı gibi yapmayan veya yapmadığını yapan birine buğzedecek ve o kişiden de amelinden de berÎ olacaktır.

Bu imani olgunluğu bugün mumla arıyoruz. Şu zamanda insanların sevgisi ve öfkesi, dostluğu ve düşmanlığı tamamen dünyevi çıkarlar üzerine kurulu. Birçok kimse "Muhammedun Resûlullah" şehadetinde bulunduğu hâlde kendisine veya sevdiklerine herhangi bir olumsuz söz söylendiğinde öfke nöbeti geçiriyor da Resûlullah'ın (sav) bir sözü çiğnendiğinde kayıtsız kalabiliyor. Bu hâl bir kavmin Allah Resûlü'nden (sav) ve onun pak sünnetinden ne denli uzak olduğunun alametidir.

Bize dönecek olursak; bugün sevgimiz ve öfkemiz ne için? Birilerinin nefsimize karşı dünyevi konularda sergilediği kötü davranışlardan rahatsız olup da Resûlullah'ın (sav) sünneti ilga edilirken herhangi bir rahatsızlık duymuyorsak imanımızı sorgulamalıyız. Allah Resûlü'nün (sav) bu asırdaki tabileri olarak sünnete ve ehline velayet, bidate ve ehline adavet göstermemiz imani bir zorunluluktur.

2. El-Bidâye ve'n Nihâye, İbni Kesîr, Daru İhyau't Turas, 7/96-100
3. Yine bu bağlılığını, başta Buhari veMüslim olmak üzere birçok hadis kitabında geçen, rivayet ettiği altmış dört hadisten de rahatlıkla anlayabiliriz. Böylelikle o, yüzü aydınlanan bir sünnet taşıyıcısı olmuştur. (bk. Abdullah b. Muğaffel'in Hayatı ve Rivâyetleri, Yüksek Lisans Tezi, Metin Kara)
4. Buhari, 5479; Müslim, 1954; Darimi, 446
5. Ahmed, 16787

Dünyada güzel bir nam bıraktı Abdullah. Adil ve cesur olduğu gibi bir o kadar da zahiddi. Hiçbir zaman dünyaya yönelmemiş ve paraya tamah etmemişti. Öyle ki bir gün gördüğü rüyanın akabinde son dirhemine kadar tüm malını infak etmişti.

Abdullah (ra) sünnet-i seniyyenin çiğnenmesine tahammülü olmadığı gibi Peygamberimizden öğrendiği doğruları da söyleme noktasında asla kınayıcının kınamasından korkmazdı. Bir yerde zulüm varsa orada hakkı olduğu gibi ve muhatabının konumuna bakmaksızın açıkça söylerdi. Bu hususta hiçbir çekingenlik duymazdı.

Hasan El-Basrî'den (rh) şöyle rivayet edilmiştir:

"Muâviye'nin sefih bir genç olarak bize vali tayin ettiği Ubeydullah ibni Ziyâd çokça kan döktü. Bu sırada Resûlullah'ın (sav) arkadaşı ve Ömer ibni Hattâb'ın (ra) Basra ehline dini öğretmek için gönderdiği on kişiden biri olan Abdullah ibni Muğaffel El-Muzenî de (ra) aramızdaydı.

Abdullah bir gün İbni Ziyâd evindeyken onun yanına girdi ve 'Şu gördüğüm (zulmü) yapmaya artık bir son ver. Çünkü yöneticilerin en şerlisi zorba olandır.' dedi.

İbni Ziyâd, 'Sen kim oluyorsun ki böyle emrediyorsun? Sen Resûlullah'ın (sav) ashabının süprüntülerinden birisin.' dedi.

Abdullah, 'Onların arasında süprüntü mü var anasız kalasıca! Onların hepsi sonradan gelenlerden daha büyük konum ve şeref sahibi kimselerdi.' dedi. (Sonra sözlerine şöyle devam etti:) 'Şahitlik ederim ki Resûlullah'ı şöyle söylerken duydum:

'Halkını aldatarak karanlık bir gecede geceleyen hiçbir yönetici yoktur ki Allah (ac) ona cenneti haram kılmasın.'

Sonra onun yanından çıktı, mescide gitti ve oturdu. Biz de onun etrafına oturduk. Onun karşılaştığı bu durumu yüzünden anladık.

Sonra, 'Allah seni bağışlasın, ey Abdullah! İnsanların başında olan şu sefih adama bu söylediklerinle ne yapacaksın?' dedik.

Abdullah, 'Yanımda Allah Resûlü'nün (sav) saklı bir sözü vardı ve ben de onu açıkça söylemeden ölmek istemedim.' dedi."[6]

6. bk. Siyeru A'lâmi'n Nubelâ, Zehebi, Daru'l Hadis, 4/508; el-Ahadu ve'l Mesani, İbni Ebi Asım, Daru'r Rayeti, 2/325

İlim Yolunda

Allah Resûlü'nün (sav) vefatına kadar Medine'de yaşayan Abdullah (ra), Resûl'ün (sav) vefatından sonra da birçok beldeye giderek mücadelesini sürdürmüştür. İslam olduktan sonraki ömrünün ilk bölümünü cihad meydanlarında son bölümünü ise ilim meclislerinde geçirmiştir.

Onun sünnete bağlılığından, cesaretinden, ilmî üstünlüğünden olsa gerek Ömer (ra) onu Basra'ya âlim olarak insanlara dini öğretmesi için göndermişti. Çünkü sahabenin en fakihlerinden biriydi. Mescide bitişik bir eve yerleşmiş ve ömrünün kalan kısmını orada tamamlamıştı. Son günlerine kadar insanlara halka halka ilim öğreterek hidayet yoluna ışık tutan bir kandil olmuştu.

Muhammed ibni Ömer'den (rh) şöyle rivayet edilmiştir:

"Abdullah'ın vefatı Muâviye'nin hilafetinin sonlarına doğru oldu. Basra'da kendisine camiye yakın bir ev yaptırdı.[7] Ömer ibni Hattâb'ın Basra ehline dinlerini öğretmesi için yolladığı kişilerden biriydi."[8]

Hatta Hasan El-Basrî (rh) gibi tabiinin büyükleri kendisinden ders almıştı.

Hasan El-Basrî'den (rh) şöyle rivayet edilmiştir:

"Abdullah ibni Muğaffel, Ömer'in insanların dinde fıkıh sahibi olmaları için bize gönderdiği on kişiden biri ve arkadaşlarının başkanıydı..."[9]

Ahiret Yolunda

Abdullah, sonu cennet olan ilim yolunda seyrederken ölüm kendisini bulmuştur. H 60. yıllara gelindiğinde bir hastalığa yakalanmış, samimiyet ve mücadele dolu bir ömrü ardında bırakarak bu dünyadan göçüp gitmiştir.

Ömrünün nihai seneleri Muâviye Dönemi'nin son yıllarına denk gelir. Bu kasvetli dönemde fitnelerden uzak durmuş ve hiçbir zulme bulaşmamış, hiçbir zalime meyletmemiştir. Yukarıda da okuduğumuz gibi gözlerini kırpmadan kan dökebilen acımasız bir valinin karşısına çıkıp hakkı söyleyerek cihadın en büyüğünü yapmıştır. Öyle ki ölümünden sonra bile bu zalim kimselerin kendisine yaklaşmasına dahi izin vermemiştir...

Hasan El-Basrî'den (rh) şöyle rivayet edilmiştir:

"Abdullah ibni Muğaffel el-Muzenî, Ömer'in Basra ehline dinlerini öğretmesi için gönderdiği kimselerden biriydi. Bir gün Ubeydullah ibni Ziyâd ziyaret amacıyla Abdullah ibni Muğaffel'in (ra) yanına geldi ve ona, 'Allah senin vesilenle bizi faydalandırıyor. Senin için yapabileceğim bir şey var mı?' dedi.

7. bk. Usdu'l-Ğabe fi Ma'rifeti's Sahabe, İbni Esîr, Daru'l Kutubi'l İlmiyye, 3/395
8. Et-Tabakâtu'l Kubrâ, İbni Sa'd, Daru Sadır, 7/14
9. El-İstiab fi Ma'rifeti'l Ashab, İbni Abdulber, Daru'l Cil, 3/996

O da 'Benim emredeceğim şeyi yapacak mısın?' dedi. İbni Ziyâd, 'Evet' dedi.

'O hâlde senden ben öldüğüm zaman benim namazımı kıldırmamanı, benimle arkadaşlarımın arasına girmemeni istiyorum. Onlar benim arkamdan gelsinler ve benim namazımı kılsınlar.' dedi.

Abdullah'ın öldüğü gün İbni Ziyâd ata binmişti, bir de baktı ki yollar onu sevenlerle dolup taşmış. 'İnsanlara ne olmuş böyle?' dedi.

'Resûlullah'ın (sav) arkadaşı Abdullah ibni Muğaffel vefat etti.' dediler. Atını cenaze evden dışarı çıkarılana kadar bekletti ve 'Eğer o bizden bir şey istememiş olsaydı, biz ondan onunla beraber yürümeyi ve namazını kıldırmayı isterdik.' dedi.

Hasan El-Basrî (rh), 'Babasız kalasıca habis adamın vefasını görüyor musun!' dedi."[10]

Abdullah (ra) dünyada hayır üzere bir hayat sürmüştü. Onu son yolculuğuna uğurlayacak olanlar da hayırlı kimseler olacaktı. Kendisi gibi, sahabenin önde gelenleri onu peşinden takip ettiler. Ebû Berze El-Eslemî (ra) cenaze namazını kıldırdı.

Muhammed ibni Abdullah ibni Muğaffel'den (rh) şöyle rivayet edilmiştir:

"Abdullah ibni Muğaffel, ölümüne sebep olan hastalığa yakalanınca ailesine vasiyet ederek şöyle dedi: 'Benim arkamdan sadece arkadaşlarım gelsin, cenaze namazımı da İbni Ziyâd kıldırmasın.' Vefat ettiği zaman (ailesi) Ebû Berze El-Eslemî, Âiz ibni Amr ve Resûlullah'ın (sav) ashabından Basra'da bulunan bazı kimselere haber gönderdiler. Onlar da yıkama ve kefenleme işini üstlendiler. Kefenlemek için kullanacakları bezi hazırlamaları çok uzun sürmedi. Sonra onu guslettirdiler ve kefenlediler. Sonra oradaki topluluk hızlıca abdest aldılar. Cenazeyi evden çıkarırlarken kapıda İbni Ziyâd yanında bir toplulukla birlikte göründü. Abdullah ibni Muğaffel'in cenaze namazını kılmamasını vasiyet ettiği söylendi. O da cenazeyle birlikte Beyda denilen yere gelinceye kadar yürüdü sonra oradan ayrıldı ve cenazeyi terk etti."[11]

Dünyada güzel bir nam bıraktı Abdullah (ra). Adil ve cesur olduğu gibi bir o kadar da zahiddi. Hiçbir zaman dünyaya yönelmemiş ve paraya tamah etmemişti. Öyle ki bir gün gördüğü rüyanın akabinde son dirhemine kadar tüm malını infak etmişti:

Ziyâd ibni Abdullah ibni Muğaffel'den (rh) şöyle rivayet edilmiştir:

"Abdullah ibni Muğaffel bir gün rüyasında kıyametin koptuğunu ve insanların haşrolunduğunu gördü. Bir yerde onları hesaba çeken biri vardı ve orada hesaba çekiliyorlardı. Abdullah dedi ki: 'Rüyamda bu yeri geçenin kurtulacağını anladım. Oraya doğru gittim ve iyice yaklaştım. Tam kurtulacağımı zannediyordum ki arkamdan biri şöyle seslendi: 'Yanında olanlar sendeyken kurtulacağını mı sandın? Vallahi asla kurtulamazsın!' Sonra döndüm ve korkuyla âniden uyandım.'

Ziyâd dedi ki: 'Ehlini uyandırdı ve o zaman yanında da altınlarla dolu bir çanta vardı. Yanındakilerden birine, 'Ey falanca kadın, o çantayı bana getir. Allah o çantayı da içindekileri de çirkinleştirsin.' dedi. Böylece rüyasının manasını anlamış oldu. Kese kese ayırıp dağıtmadan sabahlamadı. Onlardan geriye bir dinar bile bırakmadı.' "[12]

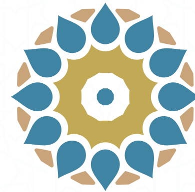
Abdullah'a (ra) bu verasından dolayı ve sahabenin son kalanlarından olduğu için çok değer veriliyordu. Zaten öyleydi. Allah Resûlü'nün (sav) güzide sahabilerinden biriydi. Ama o kendisini öyle kabul etmiyordu. İlmi ve mücadelesi tevazusuna tevazu katmıştı. Bu yüzden bu dünyadan gösterişsiz bir şekilde gitmek istiyordu. Ehline bu yönde vasiyette bulunmuştu:

Bekir ibni Abdullah'tan (rh) şöyle rivayet edilmiştir:

"Abdullah ibni Muğaffel, öldükten sonra cenazesini meşalelerle takip etmemelerini, sessiz bir şekilde peşinden gelmelerini ve mezarının üzerine taş koymamalarını vasiyet etti."[13]

İşte Abdullah ibni Muğaffel... Bedir, Uhud, Ahzab gibi gazvelere katılamamıştı; ama Hudeybiye'de en öndeydi, Tuster'de en öndeydi. Yoksulluktan dolayı bir binek bulup Tebuk'e katılamamıştı ama bu arzuyla gözyaşları dökmüş samimiyeti ayet olmuştu. Yıllarca at sırtından inmedi. O savaştan bu savaşa koştu. Sonra Basra'ya gidip mescide bitişik ev yaptırıp geri kalan ömrünü eğitime adadı. Dünya tüm ziynetini ona açtı, ama o dünyaya aldanmadı. Birçok infakta bulundu. Mücadele dolu bir ömrü geride bırakmış oldu.

Selam olsun Abdullah'a. Allah (cc) kendisinden razı olsun...

10. Et-Tabakâtu'l Kubrâ, İbni Sa'd, Mektebetü'l Hanci, 5/145
11. Et-Tabakâtu'l Kubrâ, İbni Sa'd, Daru Sadır, 7/13
12. Et-Tabakâtu'l Kubrâ, İbni Sa'd, Mektebetü'l Hanci, 5/144; Siyeru A'lâmin Nubelâ, Zehebî, Daru'l Hadis, 4/99
13. Musannef, İbni Ebi Şeybe, Daru't Tac, 2/472, 11173

Kerem ÇAĞLAR

EY SEN!

Ve nihayet devr-i âhire geldi dayandı âlem
Tuğyan gök boyundadır, şeytan pusuda her dem
Yeryüzü kasvet, mavi gökler katran renginde mâtem
Alınamaz külçe altınla dahi, hidâyetten bir dirhem

Tarihe bak ki bu ahval döngüdür dönegelen
Nazar-ı ibret ile sa'y û gayret gerektir, ey sen!
Hakka dön, tevhide yönel, doğrul ve silkelen
Cândan baştan geçmeyedir bu gidiş, haydi yiğitlen!

Bir çınar boyudur kalan, tevhidin gölgesinden
O gölge ki altında seçkin mümindir cehd eden
Sıdk ve takva ile pek ise diyâr-ı kalp, içeriden
Diri dur, muştula seni sen, gelecek kutlu zaferden

Gözleri mâverâda yüreği Arş'a muallak, sen
Ümit yüklü bulutsun, kavruk yüreklere yürüyen
Sayı sual olunmaz hakka hâdim erlerden
Nice az topluluklar koşmuş zafere zaferden

Yüreği yunmuş dilâver, ârî ruhlu delişmen
Berî ol; elinde gül, sinesi gayz dolu mürâîden
Sakın sen, seni çağıran bâtılın efkârından ki
Farkı yoktur kara batak ve kör derbentlerden

Zeynep BAYANCUK

KISKANÇ KİBİR

Çekemediklerimiz var şu hayatta. Lafını tolere edemediklerimiz, davranışlarını çekemediklerimiz, varlığına dahi tahammül edemediklerimiz var... Kimi aile bireylerimizden kimi arkadaş çevremizden kimi de hiçbir muhabbetimizin olmadığı fakat sıklıkla karşılaştığımız kimselerden.

Son sınıfı mevzu etmeyeceğim. Hadi gelin şu iki sınıfla alıp veremediğimiz ne varsa ortaya dökelim.

Önce çekememekle neyi kastettiğimi açıklamak istiyorum. Çekememek, anlaşamamak değildir. Muhatabımıza karşı içimizde uyanan bir rahatsızlık hissidir. Bu hissin adını bilmeyiz. (Ben biliyorum, birazdan söyleyeceğim.) Ne alıp veremediğin var onunla, deseler somut bir hadise söyleyemez, bir tek örnek veremeyiz. Onda beni iten bir şey var der, gerisini getiremeyiz. Sinir oluruz sözlerine. Her tezine antitez üretiriz. Neredeyse süte ak dese kara diyecek kadar muhalefet ederiz.

Onun olduğu ortamlarda hem bulunmak istemeyiz hem merak ederiz. Ne dedi, ne giydi, ne yaptı diye dayanamaz sorarız. Aldığımız cevapla o adını koyamadığımız his daha da kabarır. Uzatmayayım, tanıdınız mı onu? O hissin adını koyabilir misiniz şimdi? Hadi hep birlikte söyleyelim: Onun adı kıskançlık... Yok artık, ne alakası var? Nesini kıskanacakmışım onun, diyor musunuz? O zaman kıskançlığınız tavan yapmış, haberiniz olsun.

Kıskançlık, bana göre, farkına varılması en zor hislerden biri. Herkes onun amelleri yok eden kötü bir haslet olduğunu bilir. Ancak bu bilginin faydasını göremez. Çünkü hislerini doğru isimlendiremez. Kendine yakıştıramaz kıskançlığı. Herkes kıskanç olabilir, kendisi asla(!) kıskanmaz. Bu histen neden bu kadar kaçar insan? Denklemin asıl bilinmeyinini söyleyeceğim şimdi. Çekememezliğin sebebi kıskançlık idi ya, kıskançlığın sebebi ise "kibir"dir. O rahatsızlık hissini tanımlayamamak, kendine yakıştıramamak kibirdendir.

Nedir kibir? Kişinin kendini "bir şey" sanmasıdır. Aslında "bir şey" tanımı eksik oldu. "Her şey" sanmasıdır demek daha doğru olur. En başarılı, en bilgili, en iyi düşünen, en güzel, en temiz, en düzenli, en sevilen, en aranan... En... En... O kadar çok ki en apoletleri!

Her hastalığın tedavisi var elhamdulillah. Bu iki hastalığın tedavisi tek bir reçeteye yazılacak. Yani kibir hastalığını tedavi eden, kıskançlıktan da kurtulacak.

Kalp huzurlu, beden yorgun. Olsun, Ramazan bu, yılda bir ay gelsin yeter ki, gelsin de bizi yorsun.

Kendisini böyle gören biri başkasının başarısını hazmedebilir mi? Peki ya yeteneğini? Ailesiyle muhabbetini? Hazmedemez ve kıskanır tabii. Alt fonda şunlar çalıyordur: "Benden daha iyi olamaz, olmamalı, olmayacak. Nasıl olur da benden daha başarılı olabilir, bu imkânsız. Ona bu meziyetler yakışmıyor. Onlar olsa olsa bende güzel durur..." (Bunlar o kadar tehlikeli cümlelerdir ki Allah'ın tasarrufunda -hâşâ- hata olduğuna dair itikadi marazlara sürükler insanı.)

Bu düşünceler hiç bırakmaz peşini. Onu görmeye tahammül edemez, karşılaşsa muhatap olmaz, hakkında olumlu şeyler duysa eleştirir, ağzıyla kuş tutsa beğenmez... Ateş, odunu nasıl yiyip bitiriyorsa kibrinden sâdır olan kıskançlık da onu yer bitirir...

Çözümü var mı peki? Her hastalığın tedavisi var elhamdulillah. Bu iki hastalığın tedavisi tek bir reçeteye yazılacak. Yani kibir hastalığını tedavi eden, kıskançlıktan da kurtulacak. Reçetede neler yazdığını doktorundan dinleyin. Tevhid Dersleri kanalında gönül doktorları ücretsiz tedavi sunuyor. Hem de 7/24... Aman sakın ihmal etmeyin.

Başa Saralım

Ramazan'ı idrak ettiğimiz şu günlerde ne de heyecanlıyız. Her yerden Müslimler geliyor. Uzak yakın demeden, iftar ile teravih arasındaki dar vakte aldırış etmeden koşup geliyorlar hem de. Biz de aralarındayız. Saf bulma telaşındayız. Hep en önlere talibiz. İlk tekbire yetişme konusunda çok dikkatliyiz. Elimizde Mushaf'ımız, bileğimizde tesbihimiz kıyamdayız. Tarif edilmez bir lezzet alıyoruz uzun kıyamlardan. Secdelere varınca gözyaşlarımızı tutamıyoruz. Selamla birlikte kısa bir mola veriliyor. Bir ân dağılıyoruz. Sohbetle yeniden toparlanıyoruz. Nasihatler yüreğimize işliyor. İçimizden söz veriyoruz. Sadakat sözü, taat sözü, gece kıyamı sözü... Tekrar namaza geçiyoruz. Huzur, sekinet, rahmet, gözyaşı... ve namazı tamamlıyoruz.

Kalp huzurlu, beden yorgun. Olsun, Ramazan bu, yılda bir ay gelsin yeter ki, gelsin de bizi yorsun. Dinlenmek için dışarı çıkıyoruz. Leziz tatlılar, hoş muhabbetler... Biz de yerimizi alıyoruz. Kalabalık masa, biri oturuyor biri kalkıyor, biz yerimizden ayrılmıyoruz. Gece uzun nasılsa, diyoruz. Muhabbet koyu, uzadıkça uzuyor. Malayani yavaş yavaş, sinsi sinsi masamıza süzülüyor. Saat ilerledikçe muhabbetimizin rengi sanki kaçıyor. Her kelime malayani kokuyor. Allah (cc) rahmet etmiş olacak ki bir terslik seziyoruz. Birkaç saat önce ağzımızda Allah'ın sofrasından tatlar varken hangi akla hizmet o tadı kaçırıyoruz? Biraz düşününce utanıyoruz. Ramazan'ın ilk haftasını böyle heder ettiğimizi anımsıyoruz. Müsaade isteyip hızla kalkıyoruz masadan. Kalkarken bir karar da almayı ihmal etmiyoruz:

Madem günler sayılı, madem bir misafir gibi Ramazan,

Uzun kalmayacak, akacak hızla zaman.

O zaman mil çekelim kulaklarımıza ve mühür ağzımıza,

Başa saralım günleri

Laf-u güzafla harcanmasın Ramazan.

FETÜS VE DOĞUMA HAZIRLIK

Dr. Gözde TERCUMAN

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla,

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Es-Selamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berakatuhu,

Bir önceki sayımızda rahme yerleşen zigot değişim geçirmiş ve insana dönüşmeye başlamıştı. İlk iki haftanın zorlu ölüm kalım mücadelesini geride bırakmış, organ taslaklarını oluşturmak üzere hücre göçlerini başlatmıştı.

Yumurta ve sperm döllendikten sonra zigot, bir hafta tüplerde yolculuk yapar ve rahim bölgesine ulaşır. Rahme yerleştikten sonraki iki hafta boyunca zorlu bir varoluş mücadelesi verir. Bu üç haftanın ardından artık hayatında yeni bir merhale başlayacaktır:

"Ey insanlar! Şayet (öldükten sonra) dirilmeden yana şüphe içindeyseniz, şüphesiz ki sizi topraktan yarattık. Sonra bir damla meniden, sonra donmuş kan pıhtısından (embriyo) sonra da yaratılışı tamamlanmış, tamamlanmamış bir parça etten... (bunları yapanın yeniden diriltmeye kâdir olduğunu) sizlere açıklamak için. Dilediğimizi belirli bir süreye kadar rahimlerde tutuyoruz. Sonra sizleri birer bebek olarak çıkarıyoruz, sonra da yetişkinlik çağına ulaşmanız için (size ömür veriyoruz). Sizden kimi ölüyor, kimi de ömrün en kötü çağına döndürülüyor ki, bildikten sonra hiçbir şey bilemesin. Sen yeryüzünü kurumuş/hareketsizleşmiş görürsün. Üzerine su indirdiğimizde (önce) titreşir, (sonra) kabarır ve her göz alıcı çiftten bitkiler bitirir."[1]

Dördüncü ve sekizinci haftalar arası "organogenez" dönemi olarak isimlendirilir. Bu dönemde hücreler, organları oluşturacakları bölgelere göç eder ve organ öncülleri oluşur. Bu öncüllerin büyüyüp gelişmesiyle organlar meydana gelir. İlk etapta kalp oluşur ve bebeğin vücuduna kan pompalamaya başlar.

Dokuzuncu haftadan doğuma kadar olan döneme "fetal dönem" denir. İlk sekiz haftada oluşan doku ve organlar bu dönemde olgunlaşmaya devam ederler ve çalışmaya başlarlar.

Bu dönemde fetüs süreç içerisinde insana daha fazla benzemeye başlar. Gözler zamanla yüzün ön bölgesine, kulaklar başın yanlarına kayar. Burun çıkıntısı belirginleşir.

Bir hücre yığınını düzenleyen; onu kemiğe, kasa, organa dönüştüren; ona şekil veren; en güzel surette yaratan ve onu çalışan, fonksiyon gören bir yapı kılan Allah ne yücedir!

1. 22/Hac, 5

Gebeliğin ilk haftalarında beyin ve sinir sistemi çok hızlı büyür, bebeğin kafası vücuduna oranla çok büyüktür. Fetal dönemden doğuma kadar bebeğin vücudu ve organları geliştikçe kafa ile vücut oranı dengelenir ve insana daha çok benzer. İnsana benzedikçe sureti de güzelleşir:

"Andolsun ki, insanı en güzel surette yarattık."[2]

Fetüste eller, ayaklar, kollar ve bacaklar oluşmaya başlar. Kemiği ve kasları oluşturacak hücreler göç ettikten sonra kolların ve bacakların olacağı bölgelerde kemikleşme başlar. Kemikler tomurcuk benzeri çıkıntılar oluşturur, çıkıntıların gelişmesiyle el ve ayak belirginleşir. Kemik yapının ardından el ve kollar -aynı şekilde ayak ve bacaklar- oluşunca çevresinde kas tabakası gelişmeye başlar. Uzuvlar biçimlendiği sırada eş zamanlı olarak o bölgeyi besleyecek kan damarları oluşur. Beyinle bağlantı kurması ve çalışabilmesi için sinirler gelişir. Zamanla üzeri deriyle örtülür. İlk başlarda parmakların arasında -ördeğin ayaklarındakine benzer- deriden perdeler vardır, parmaklar birbirinden bağımsız hareket edemez. Gün geçtikçe parmakların arasındaki perde yok olur ve parmaklar ortaya çıkar. Bebek yaklaşık yirmi haftalık olduğunda uzuvlarını hareket ettirebilir. Anneler tam bu zamanlarda bebeğin hareketlerini karnında hissetmeye başlar. Bir hücre yığınını düzenleyen; onu kemiğe, kasa, organa dönüştüren; ona şekil veren; en güzel surette yaratan ve onu çalışan, fonksiyon gören bir yapı kılan Allah (cc) ne yücedir!

"Sonra meniyi pıhtılaşmış kan (alak) olarak yarattık. Sonra o kanı çiğnenmiş bir et parçası (mudğa) olarak yarattık. Sonra o et parçasını kemik olarak yarattık, sonra da kemiğe et giydirdik. Sonra onu (sureti, aklı, duyguları olan) bambaşka bir varlık olarak inşa ettik. Yaratıcıların en güzeli olan Allah, ne yücedir."[3]

Yunustan file, insandan zürafaya kadar doğuran ve yavrusunu emzirerek besleyen her canlı, zigot oluşturur. Zigot rahme yerleşir, rahimde evrelerden geçer, embriyo ve fetüs aşamalarını yaşar; organlar, kemikler, dokular benzer merhaleleri geçer. Oluşacağı canlıya göre farklı aşamalar da yaşanır ve suret, o canlının cinsine göre şekillenir. Fakat Rabbimiz tüm bunların yanında insana diğer tüm canlılardan farklı olarak anlayıp kavrayabileceği, kendisiyle muhakeme edebileceği, sorumluluklarını yerine getirebileceği akıl nimetini de verir; insanı düşünen ve duyguları olan bir canlı kılar. İnsan yaşayacağı bedbaht veya bahtiyar bir hayatın sonunda âlemlerin Rabbi olan Allah'a kavuşur ve tüm seçimlerinin hesabını O'na (cc) verir. Allah'ın rahmet ettikleri ve hesabı lehine olanlar cennete; nefsine zulmedenler, seçimleri ve hayatı aleyhine olanlar cehenneme girer. Rabbimiz adil olandır, kimseye zulmetmez.[4]

Abdullah ibni Mes'ûd'dan (ra) rivayet edildiğine göre, doğru ve doğruluğu tasdik edilmiş olan Allah Resûlü (sav) şöyle söylemiştir:

" 'Sizden birinizin anne karnında yaratılması nutfe (kan pıhtısı) hâlinde kırk gün sürer. Sonra bir o kadar sürede alaka (bir et parçası) hâlini alır. Ardından bir o kadar sürede de mudğa (organların belirginleşmesi) hâlini alır. Sonra bir melek gönderilir ve kendisine ruh üfürülür. Meleğe dört kelimeyi; o kişinin rızkını, ecelini, amelini, bedbaht mı bahtiyar mı olacağını yazması emredilir.

Kendisinden başka ilah olmayan Allah'a kasem olsun ki içinizden biriniz cennet ehlinin amelini işler. Öyle ki cennet ile arasında bir zira'/arşın mesafe kalır. Fakat hakkındaki yazı öne geçer ve ateş ehlinin amelini işleyerek ateşe girer. Biriniz de ateş ehlinin amelini işler. Öyle ki ateş ile arasında bir zira'/arşın mesafe kalır. Fakat hakkındaki yazı öne geçer ve cennetliklerin amelini işleyerek cennete girer.' "[5]

Bebek, dokuz ay boyunca tüm bu merhaleleri ve çok daha fazlasını yaşar. Hayatta kalabilmesi için gerekli hazırlıkları yapmaya çalışır. Dünya için hazır olana dek rahimlerde bekler. Bu bekleyiş Rabbimizin dilediği bir zamana kadar devam eder:

"Dilediğimizi belirli bir süreye kadar rahimlerde tutuyoruz. Sonra sizleri birer bebek olarak çıkarıyoruz, sonra da yetişkinlik çağına ulaşmanız için (size ömür veriyoruz)."[6]

İnsan bedeninde her şeyin süreç içinde oluşup olgunlaştığı gibi rahmin doğuma hazırlanması da süreç içinde meydana gelir. Gebeliğin son ayında annede doğuma hazırlık kasılmaları başlar. Kasılmalar güçlü değildir. Rahim henüz antrenman yapıyordur ve kasılma süresi kısadır. Gebeliğin sonuna doğru kasılma gücü artar, öyle ki bir bebeği içinden çıkarabilecek kadar güçlü olmalıdır. Kasılma süresi uzamaya başlar. Kasılmalar daha sık aralıklarla meydana gelir. Tüm bunlar doğumun habercisidir ve yaklaştığının sinyalini verir. Özellikle ilk gebelikte bu süreç biraz daha uzun sürerken rahim doğum konusunda tecrübelendikçe daha kısa sürede ve daha hafif ağrılarla doğuma hazır hâle gelir.

2. 95/Tîn, 4
3. 23/Mu'minûn, 14
4. "O gün her nefis gelir ve kendisi için uğraş verir. Ve her nefse yaptıklarının karşılığı tastamam/eksiksiz verilir. Ve onlar zulme de uğramazlar." (16/Nahl, 111)
5. Buhari, 3208; Müslim, 2643
6. bk. 22/Hac, 5

Doğumun başlamasına anne mi, yoksa bebek mi sebep oluyor tam olarak bilemesek de Rabbimizin dilemesiyle bebekte ve annede birçok hormonal değişim görülür. Artık doğum başlamıştır.

Hormonların etkisiyle bebeğin akciğerlerinde dünyaya geldiğinde nefes alabilmesi için son bir değişim gereklidir. Doğum farklı sebeplerle beklenen zamandan önce başlarsa bebeğin akciğerleri doğum dönemi yaşanan son olgunlaşma evresini geçiremez ve bebek doğduğunda akciğer yetmezliği gelişir. Doğumu erken başlayan annelere verilen bir ilaçla bebeğin akciğerlerinin gelişmesi desteklenir. Nedendir bilinmez, bazı insanlar bu ilacı da reddeder ve bebekte bir ömür boyu akciğer hastalığı riski oluşur.

Hormonlar, rahmi bebeğin doğabileceği şekle sokmaya çalışır, rahmin kas dokusunda doğum için değişiklikler meydana gelir. Tam bu zamanlarda anne doğum sancıları çekmeye başlar ve doğumun başladığını hisseder.

Rahim dokusu bir balon gibi bebeği ve bebeğin içinde bulunduğu suyu sarıp sarmalar, dokuz ay boyunca korur. Eğer rahim dokusu doğum ânında dönüşüm geçirmeden kasılırsa balon her yerden büzülür ve bebek içeride sıkışıp boğularak ölür. Bu nedenle rahmin üst tarafının (annenin göğsüne yakın kısmının) kas tabakası güçlenmeli ve rahmin alt tarafının kas tabakası zayıflamalıdır. Böylece rahim üstten güçlü bir şekilde kasıldığında bebek alt taraftan çıkabilir.

Rahimde yaşanan bu değişimler hekimler ve ebeler tarafından "açıklık" olarak takip edilir. Rahim belli bir açıklığa ulaşamazsa doğum gerçekleşmez. Rahim güçlü kasılamıyorsa veya açıklık yeterli değilse bebek doğamaz. Doğumun gerçekleşmesi için belli bir süre vardır. Eğer o süre aşılır ve yine de doğum gerçekleşmezse bebek anne karnında boğulmaya başlar. Rabbimizin dilemesiyle bebeği oluşturan, dokuz ay boyunca yaşamasına vesile olan, bebeği tüm tehlikelerden ve zorluklardan koruyan rahimdir. Fakat Rabbimizin doğum emriyle rahmin fıtratı değişir, artık bebeği dışarı atmak üzere çalışır. Doğum başladığı hâlde bebek doğamıyor ve rahmin içinde kaldığı süre uzuyorsa önce bebeğin beyin dokusu etkilenir, beden ve zekâ geriliği (serebral palsi) oluşur; akabinde bebek boğulmaya başlar ve sonunda ölür. Hüküm ve hikmet sahibi Rabbimiz dünyada fayda ve zarar dengesi kılmıştır. Rahim, otuz yedi ila otuz dokuzuncu haftaya kadar bebeği korumak üzere programlıdır. Bu haftalarda aldığı doğum emri yerine gelmezse kırk haftadan sonra bebeğe ve anneye zarar vermeye başlar.[7]

Sonsuz ilmi ve hikmetiyle eşsiz bir düzen içinde yaratan, bizleri sayamayacağımız nimetlerle rızıklandıran âlemlerin Rabbi olan Allah'a (cc) hamdolsun.

7. Rahmi olgunlaştırmak için annedeki hormonlar yeterli olmadığında doğumun gerçekleşmesi için tedavi olarak hormon desteği verilir. Adından mıdır bilinmez çoğu insan, halk arasında "suni sancı" olarak isimlendirilen bu desteği istemez, hem kendisine hem bebeğine eziyet eder.

Bahri TUNÇBİLEK

KAVRULAN BİR GEZEGEN: UTARİD

Utarid yüzeyinin en dikkat çeken özelliği tüm gezegen üzerine dağılmış irili ufaklı çarpma kraterleridir. Bu hâliyle gezegenin görünüşü Ay yüzeyine benzemektedir.

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla...

Kovulmuş şeytandan Allah'a sığınırım.

"(İnsanı hayrete düşüren ve sayısız ayetle donatılmış) göklerin ve yerin melekutuna, Allah'ın yarattıklarına ve ecellerinin yaklaşmış olma ihtimaline bakıp düşünmediler mi? (Buna inanmadıktan sonra) daha hangi söze inanacaklar?"[1]

"Bilmez misin ki göklerin ve yerin hâkimiyeti/egemenliği Allah'a aittir. Allah'tan başka ne bir dostunuz ne de bir yardımcınız vardır."[2]

Messenger Uzay Aracı yaklaşırken çekilmiş doğal renkleriyle Utarid (2008)

Küçük ve yoğun bir gezegen olan Utarid (Merkür), bizim Ay'ımız gibi büyük ve derin kraterlere sahiptir. Güneş'e çok yakın olduğu için yüzeyi sürekli olarak Güneş'in yaydığı sıcak ışınlarla yanıp kavrulur. Uzun gündüzlerde sıcaklık, gezegenin ekvator bölgelerinde kurşunu eritecek kadar yükselip 429°C'yi bulabilir. Ancak çok ince bir atmosfer tabakası bulunduğundan ısı kolaylıkla uzaya kaçar ve geceleri

1. 7/A'râf, 185
2. 2/Bakara, 107

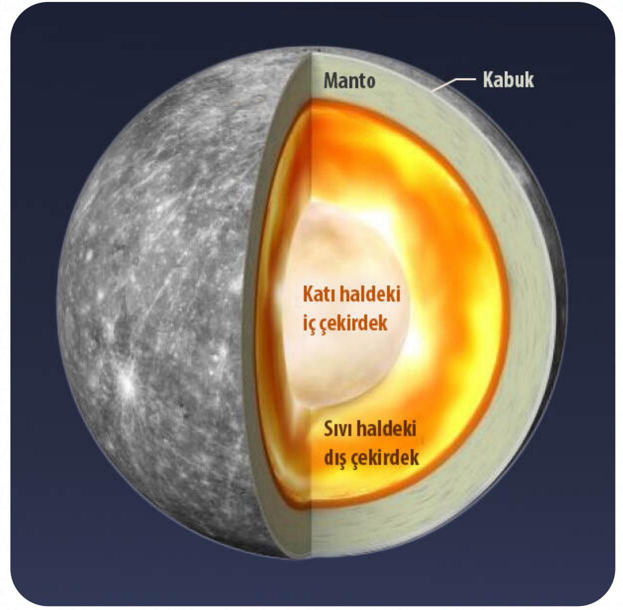
sıcaklık -173°C'ye kadar düşer. Başka hiçbir gezegende bu kadar sıcaklık farkı görülmez.

Utarid kendi ekseni etrafında oldukça yavaş döner ve bir tam turunu yaklaşık elli dokuz Dünya gününde tamamlar. Güneş'in çevresindeki turunu ise seksen sekiz Dünya gününde tamamlayan Utarid, Güneş'in yörüngesinde dolanan en hızlı gezegendir. Utarid'in azami yörünge hızı saniyede elli km'yi bulur.

Utarid'in Fiziksel Özellikleri

Çap	: ~4879 km
Basıklık	: 0,009
Kütlesi (~0,055 Dünya Kütlesi)	: ~3,3011 × 10*23 kg
Kütle Çekimi (Dünya'nın kütle çekimi: ~9,81 m/sn^2)	: ~3,7 m/sn^2
Yoğunluk (Dünya'nın yoğunluğu: 5.515 g/cm^3)	: ~5,427 gr/cm^3
Eksen Eğikliği	: ~0,01*
En Yüksek Sıcaklık	: +429°C
En Düşük Sıcaklık	: -173°C
Albedo (yansıtma)	: 0,11

Utarid, kayaç ve metallerden meydana gelen beş katı karasal gezegenden biridir. Utarid/Merkür, Zühre/Venüs, Dünya, Merrih/Mars ve Irak/Plüton kayalardan ve çeşitli metallerden oluşan katı gezegenlerdir. Birer gaz devi olan Müşteri/Jüpiter, Zuhal/Satürn, Gökmavi/Uranüs, Denizmavi-Neptün gezegenleri ise çoğunlukla sıvı hâldeki hidrojen, helyum ve metan gazlarından oluşur. Büyük bir demir çekirdeğe sahip olan Utarid, Dünya hariç diğer tüm gezegenlerden daha yoğun bir yapıya sahiptir. Bu kadar küçük bir gezegenin böylesi yoğun olabilmesi için Utarid'in gerçekten büyük bir demir çekirdeğe sahip olması gerekir. Dünya'nın demir çekirdeği Dünya'nın toplam hacminin sadece %17'sini oluştururken, Utarid'in çekirdeği, gezegenin toplam hacminin %61'ine denk gelir. Gezegenin sıvı hâlde demirden oluşan çekirdeğinin yaklaşık 3600 km genişliğinde olduğu düşünülmektedir. Gezegeni araştıran astronomlar, gezegen dönerken ne kadar sallandığını ölçmek için gezegene radyo dalgaları yollayıp elde ettikleri verilerle çekirdeğin sıvı kıvamda olduğunu tespit ettiler. Eğer katı bir çekirdeğe sahip olsaydı gezegen kendi ekseni etrafında dönerken sallanmazdı. Ancak Utarid'in dönerken sallanması, içerisinde çalkalanan sıvı bir çekirdeğe sahip olduğunu göstermektedir.[3]

Utarid'in İç Yapısı

Çekirdeği saran, ortalama 600 km kalınlığında yarı erimiş silikadan[4] oluşan bir manto tabakası bulunur. Mantonun yoğunluğu gezegenin çekirdeğine oranla çok daha düşüktür. Gezegenin çapının ortalama %20'sini oluşturan manto tabakası, çekirdeğe nispeten daha incedir. Mantonun üzerinde de ortalama 100 ila 300 km kalınlığında, muhtemelen magnezyum zengini bazalttan, silikatlı ve sülfürlü kayaçlardan oluşan bir kabuk bulunmaktadır. Utarid'in kabuğunun içeriğini net olarak anlayabilmek için 2018 yılında fırlatılan ve 2025 yılında Merkür'ün yörüngesine girmesi planlanan, Japon ve Avrupa Uzay Ajanslarının ortak projesi BepiColombo uzay aracının göndereceği bilgileri beklememiz gerekiyor.[5]

Utarid'in Yüzey Şekilleri

Utarid yüzeyinin en dikkat çeken özelliği tüm gezegen üzerine dağılmış irili ufaklı çarpma kraterleridir.[6] Bu hâliyle gezegenin görünüşü Ay yüzeyine benzemektedir. Ayrıca düzlükler üzerinde yüzlerce kilometre uzunluğunda ve yüksekliği iki üç km'yi bulan kırıklar dikkati çeker. Bunlara, gezegenin soğuması sırasında küçülen hacminin neden olduğu sanılmaktadır. Kırıkların bazı kraterlerin içinden de geçmeleri krater oluşum döneminden daha sonra meydana geldiklerini düşündürür.

Gezegenin koyu bir yüzeyi vardır. Yüzeyin 0,11 albedo (yansıtma) değeri vardır, yani üzerine düşen Güneş ışınlarının ancak yaklaşık onda birini yansıtır.

3. Gezegenler - Etkileyici Görsellerle Güneş Sistemimiz, s. 46 / Tübitak Popüler Bilim Kitapları

4. Silika; oksijen ve silisyum içeren moleküllere verilen addır. Kaya gezegenlerin tümünün manto ve kabuğunda büyük oranda bulunurlar.
5. https://www.kozmikanafor.com/merkur-gezegeni-ozellikleri; İçeriğe ulaşmak için karekodu okutabilirsiniz.
6. Meteorların (gök taşlarının) bir gök cisminin yüzeyine yüksek hızlarla çarparak oluşturduğu çukurlara krater denir.

Atmosfer

Isıyı koruyabilecek yoğunlukta bir atmosferi olmamasından dolayı, Utarid'in yüzey sıcaklığı Güneş Sistemi'ndeki diğer tüm gezegenlerden daha fazla günlük olarak değişir. Bazı ekvatoral bölgelerde gece -180°C'den, gündüz 429°C'ye kadar değişir. Kutup bölgelerinde ise sıcaklık -90°C'nin altındadır.

Utarid'in yüzeydeki kurtulma hızı,[7] gezegenin düşük kütlesi nedeniyle Dünya'nın ancak %40'ı kadardır. Bu düzeydeki bir çekim gücü, gezegen yüzeyindeki 400°C'yi aşan kavurucu sıcaklıklar karşısında aşırı ısınan gazların uzaya kaçmasına engel olamayacak denli güçsüzdür. Bu nedenle Utarid'in çoğunlukla orta ağırlıktaki elementler (oksijen, sodyum, potasyum vs.) içeren son derece seyrek bir atmosferi bulunmaktadır. Bu atmosfer durağan olmaktan çok, Utarid'in üzerinde etkisi güçlü olan Güneş rüzgârı ve yüksek yüzey ısıları nedeniyle gezegen yüzeyinden koparılan ve kısa sürede uzay boşluğunda kaybedilen atomlardan oluşmuş, sürekli yenilenen bir yapıdadır. Bu şekliyle, Utarid'in atmosferini Dünya'nın egzosferiyle (atmosferin en dış katmanı) karşılaştırmak olasıdır. Biraz tefekkür edecek olursak, Utarid aslında ışığa/aydınlığa çok yakın olmanın bedelini ödüyor diyebiliriz. Devasa büyüklükteki ve yüksek sıcaklıkta bir yüzeye sahip olan Güneş'e bu kadar yakın olunca, aşırı ısınan hafif gazlar Utarid'in kütle çekiminden kurtulup uzay boşluğuna, karanlığa, varış yeri belirsiz bir bilinmeze doğru savruluyor. Gezegenin yüzeyine diğerlerine göre daha ağır olan gazlar tutunabiliyor, bu gazlar sayıca az oldukları için dolayısıyla Utarid çok seyrek bir atmosfere sahip oluyor.

Davaların en şereflisi ve en ağırı olan "İslam Davası" da biraz böyle değil midir? İnsan, İslam'la tanışıp kabul ettiğinde, bu dinin sahibi âlemlerin Rabbi olan Yüce Allah'a giden dosdoğru yola/sırat-ı mustakime adım atmış oluyor ve bu yolda, nuru bizim gördüğümüz hiçbir ışığa/ışık kaynağına benzemeyen, göklerin ve yerin nuru olan Allah'a (cc) gün geçtikçe daha da yaklaşıyor. Mümin kul, El-Bâri olan Rabbine yaklaştıkça doğal olarak imtihanın ve yüklenilen sorumlulukların ağırlığı da artmaya başlıyor. Rabbimiz tevhid davasının ve bu davaya gönül vermiş Müslimlerin yükleneceği sorumlulukların ağır olduğunu bizlere şu ayetleriyle bildiriyor:

"Şüphesiz ki sana (yükümlülüğü) ağır olan bir söz vahyedeceğiz."[8]

"Şayet bu Kur'ân'ı, bir dağın üzerine indirmiş olsaydık, (dağın) Allah korkusundan büzülmüş ve paramparça olduğunu görürdün. İnsanlar düşünsünler diye onlara bu örnekleri veririz."[9]

"(Hatırlayın!) Hani: 'Size Kitap ve hikmet verdikten sonra, sizin yanınızda olanı doğrulayıcı bir resûl gelirse ona iman edecek ve yardımcı olacaksınız.' diye Allah nebilerden söz almıştı. Demişti ki: 'Bunu ikrar edip bu sözün ağırlığını kabul ettiniz mi?' Dediler ki: 'İkrar ettik.' Dedi ki: 'Şahit olun! Ben de sizinle beraber şahitlik edenlerdenim.' "[10]

İşte sorumluluğu büyük olan bu ağır yük altında, imanı, sebatı ve sabrı hafif olanlar dayanamayıp pes ediyor veya sonunun nereye varacağı belli olmayan başka yollara savruluyor; Allah'ın (cc) yardımı ve mağfiretiyle ayakları yere sağlam basan, imanı, sebatı ve sabrı ağır olanlar ise bu kutlu yolda büyük bir kararlılık ve azimle ilerlemeye devam ediyor. Ve Rabbimiz, yola devam edenlere bu ağır sorumluluklar altında ezilmemeleri ve bu yükü nasıl omuzlamaları gerektiğini öğrenmeleri için şu ayetleriyle yol gösteriyor:

"Sabır ve namazla (Allah'tan) yardım dileyin. Şüphesiz ki o (namaz ve sabırla yardım dilemek), huşu ehli dışındakilere büyük/ağır gelen bir yüktür. O (huşu ehli) ki; Rableriyle karşılaşacaklarını ve O'na döneceklerini kesin bir bilgiyle bilirler."[11]

" 'Dini (tevhidle) ayakta tutun ve onda ayrılığa düşmeyin.' diye Nuh'a emrettiğini, sana vahyettiğimizi, İbrahim, Musa ve İsa'ya emrettiğimizi sizin için dinde şeriat kıldık. Müşrikleri kendisine davet ettiğin (tevhid) onlara ağır geldi. Allah dilediği kulunu (tevhid ve ayrılıksız din için) seçer ve O'na yönelenleri hidayete erdirir."[12]

El-Mucîb olan Rabbimizden, tüm Müslimlere ve bu kutlu yola yeni adım atacak tüm kardeşlerimize sabır, sebat vermesini ve bizleri her imtihandan ve zorluktan sonra kendisine yönelen hidayet ehli kullarından kılmasını diler, bu ayki yazımı "Amene'r Resûlü" diye bildiğimiz Bakara Suresi'nin son ayetleriyle noktalamak isterim:

"Resûl, Rabbinden kendisine indirilene iman etti. Müminler de (iman ettiler). Hepsi; Allah'a, meleklerine, kitaplarına ve resûllerine iman ettiler (ve dediler ki:) 'O'nun resûllerinin arasını ayırmayız.' (Yine) dediler ki: 'İşittik ve itaat ettik. Rabbimiz, senden bağışlanma diliyoruz. Dönüş sanadır.' Allah kimseye gücünden fazlasını yüklemez. Herkesin kazandığı (hayır) lehine, yaptığı (günahlar da) aleyhinedir. 'Rabbimiz! Unutur ya da hata edersek bizleri sorumlu tutma. Rabbimiz! Bizden öncekilere yüklediğin gibi ağır bir yük taşıtma bize. Rabbimiz! Gücümüz yetmeyen şeyleri bize yükletme. Bizi affet. Bizi bağışla. Merhamet et bize. Sen bizim Mevlamız/dostumuzsun. Kâfirler topluluğuna karşı yardım et bize.' "[13] [14]

Allahumme Âmin,

Allahumme Âmin,

Velhamdulillahi Rabbi'l Âlemin...

7. Kurtulma hızı; bir gök cisminin yüzeyinden kurtulup uzaya çıkmak için gerekli olan minimum hız. Dünya'nın kurtulma hızı yaklaşık 11 km/sn'dir. (1 saniyede 11 km)
8. 73/Muzzemmil, 5
9. 59/Haşr, 21
10. 3/Âl-i İmrân, 81
11. 2/Bakara, 45-46
12. 42/Şûrâ, 13
13. 2/Bakara, 285-286
14. Makalemizdeki teknik bilgiler ve sayısal veriler genel olarak Wikipedia İnternet Ansiklopedisi, Merkür maddesinden alınmıştır.

HELWESTA ME YA Lİ DİJ PÊXEMBER DİVÊ ÇAWA BE?

Osman SADIKOĞLU

Gelo helwesta me ya li dij pêxember ka divê çawa be? Pêwistîyên îman anîna bi pêxember çi ne? Dema kesê got "Ez îman bi pêxember tînim" ka li ser wî kesê çi mesûlîyet hene? Dema ku em van pirsan beralîyê Qur'anê bikin binêrin em bersivên çawa distînin.

Weke ku tê zanîn, hezkirina Allah (ac) pêwistîya îmanê ye. Ew mirovê bibêje "Ez ji Allah (ac) hez nakim" muslîmtîya wî nabe mijara axaftinê. Mirovek eger hezkirina Allah (ac) îdîa bike, di muqabilê vê îdîayê de Allah (ac) qanûna hezkirinê ji me re diyar kiriye û pêwistîya hezkirina xwe bi me daye zanîn û di heman demê de Allah (ac) ji hezkirinê re qaîdeyek danîye. Qaîdeya vê hezkirinê Allah (ac) di Qur'anê de ji me re wiha beyan dike:

قُلْ اِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللّٰهَ فَاتَّبِعُونٖى يُحْبِبْكُمُ اللّٰهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْۜ

"Bibêje: 'Eger hûn ji Allah hez dikin, bidin pey min da ku Allah jî ji we hez bike û bila gunehên we efû bike...' "[1]

Wê demê, ew kesê îdîaya hezkirina Allah (ac) dike, hewceye ku vê îdîaya xwe îsbat bike. Allah (ac) dema behsa îsbata wê dike, dibêje îsbata wê tabîbûna/peyrêwîtîya Rasûlullah e (ass). Di vê xalê de tefsîra vê ayetê ya ku Ibnî Kesîr (rh) kiriye em ê neqil bikin. Ibnî Kesîr (rh) wiha dibêje: "Her kî îdîaya hezkirina Allah (ac) bike û ji xeynî rêya pêxember (ass) rêyekî din bişopîne ew kes di îdîaya xwe ya hezkirina Allah (ac) de derewkar e, ne rast dibêje.

Em dikarin ji wan kesên ku îdîaya hezkirina Allah (ac) dikin re wiha bibêjin: "Eger birastî tu hez Allah (ac) dikî, divê ku tu bibî tabîê Rasûlullah (ass). Di tiştên pêxember ferman kiriye de hewceye ku tu îtaeta wî bikî û tiştên ku qedexe kiriye jî divê tu xwe ji wan dûr bikî. Ji xeynî awayê ku pêxember (ass) hîn û nîşanî me kiriye pê ve bi cureyekî din perestî û evdîtîyê nekî. Pêwist e ku enceq di çarçoveya wî diyar kiriye de evdîtîya Allah (ac) pêk bînî. Ha ev bixwe dibe îsbata îdîaya te ya hezkirina Allah (ac). Allah (ac) di kesayetîya Rasûlullah (ass) de ji me îsbata hezkirina xwe daxwaz dike. Weke vê, Allah (ac) bi îtaeta Rasûlullah (ass) jî daxwaza îsbata hezkirina zatê xwe dike.

Ew kesê ku dibêje "Muhammedun Rasûlullah", eger di qada jiyana xwe de cih û rûmetê nade navê pêxember (ass) an di qada jiyana xwe de sunnet û rêbaza pêxember

Bawerîya bi Rasûlullah û îtaeta pê ji îmanê ye. Ekserîyeta mirovan, pêwistîya peyrevîtîya pêşîyên xwe û cemaetên xwe û seydayên xwe ji îtaeta emrên Allah û Resûlê wî pêştir dibînin. Îtaeta ji Rasûlullah re ya bi dilsozîtî tenê bi nivîs û weaz û gotinan nabe.

1. Meala Tewhîd, 3/Âl-î Îmrân, 31

naşopîne û di qada perwerdehîya/talîma zarokên xwe de û di têkilîyên xwe yên civakî de û di îbadetên xwe de û di nêzîkahîya Allah (ac) de sunneta Rasûlullah (ass) ne anîbe hişê xwe û ne fikirî be û di wê xalê de endîşe nekiribe ka gelo wî kesî pêwistîyên "Muhammedun Rasûlullah" pêk anîye an na? Kesekî di vê rewşê de dema hezkirina Allah (ac) bîne ser ziman, ev mirov di hezkirina Allah (ac) de rastbêj e an na?

Em xwe dispêrin ayetên Allah (ac) û dibêjin ev mirov ji derewkaran e. Eger ev mirov birastî hezkirîyê Allah (ac) bûna, dê tabîê pêxember bûya û wê fermanên wî bicih bianîya û ji wan tiştên ku qedexe kiriye jî dûr bimana.

Wekî em hemû dizanin ku bawerîya bi Allah (ac) û bi roja axîretê ji esasên îmanê ne. Allah (ac) ew kesên bawerîya Allah (ac) û roja axîretê tînin ser ziman vê îdîaya wan di heman demê de qebûl nake. Ji bo qebûlkirina îdîaya îmana wan hin şert hene. Allah (ac) wiha dibêje:

فَاِنْ تَنَازَعْتُمْ فٖى شَیْءٍ فَرُدُّوهُ اِلَى اللّٰهِ وَالرَّسُولِ
اِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ ذٰلِكَ خَيْرٌ
وَاَحْسَنُ تَاْوٖيلًا

"...Li ser mijarekî ku hûn li hev nakin de eger hûn bi Allah û bi roja axîretê îmân tînin (ji bo wê meseleyê çareser bikin) wê bibin cem Allah û Rasûlê wî. Ev, herî bixêrtir e û ji hêla encamê ve jî herî xweşiktir e."[2]

Serlêdayîna hukmê Allah (ac) û Rasûlê wî (ass) jî ji teref Allah (ac) ve wek îsbata îdîaya îman anîna bi Allah (ac) û bi roja axîretê tê binavkirin. Bi vê awayê wekî ku me teqdîm kir, ew mirovê îdîaya hezkirin û îman anîna bi Allah û bi roja axîretê dike di hemû qadên jiyana xwe de di lihevnekirin û îxtîlafên navbera xwe de eger serî li hukmê Allah (ac) û rasûlê wî (ass) nede û li gorî kêf û hewayê xwe serî li dadgehên dijî hukmên Allah (ac) û Rasûlê wî (ass) bide, ka gelo ew kes çiqas bawerî bi Allah (ac) û bi roja axîretê anîye?

Îtaeta Bi Dilsozîtî

Dibe ku bi zimanê xwe îdîa bike û bibêje min îman bi Allah û bi roja axîretê anîye, lê Allah (ac) vê îdîaya bawerîyê qebûl nake. Ji ber ku îman anîna bi Allah û bi roja axîretê bi pêwistîya hakem girtina Rasûlullah (ass) û di lihevnekirinên di navbera xwe de serlêdana wî yê.

Di ayetekî din de Allah (ac) qesem li ser rubûbîyeta xwe dike û dibêje wan mirovan bawerî ne anîne. Dema em dibêjin van mirovan îman ne anîne bingeha vê gotina me ayetê Qur'anê ye. Divê em vê ayetê baş bifikirin.

فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتّٰى يُحَكِّمُوكَ فٖيمَا شَجَرَ
بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فٖٓى اَنْفُسِهِمْ حَرَجًا مِمَّا قَضَيْتَ
وَيُسَلِّمُوا تَسْلٖيمًا

"Na! Sond be bi Rabbê te ku, hetanî ew di lihevnekirinên di nav xwe de te nekin hakem û paşê di hukmên ku te dayî de dilê wan bê tengezarî be û wê qerara ku te dayî bi teslîmîyetê tam nepejirînin/neqebilînin, wan îmân neanîye."[3]

Ka gelo kî ne ew ên îman ne anîne? Ew ên ku Allah (ac) der heqê wan de li ser zatê xwe qesem dike kî ne?

"...hetanî ew di lihevnekirinên di nav xwe de te nekin hakem û paşê di hukmên ku te dayî de dilê wan bê tengezarî be û wê qerara ku te dayî bi teslîmîyetê tam nepejirînin/neqebilînin..."

Yanê dema ku te wek hakem qebûl bikin jî, divê di wê hukmê ku te dayî de di qelbê wan de qet tu guman û tengezarî tune be.

Di vê rewşê de ew kesê bi îdîaya îman anîn û muslîmtîyê dibêjin me bi Allah û bi roja axîretê îman anîye, îsbata vê îdîaya wan hezkirina Allah (ac) û di heman demê de peyrewîtîya Rasûlullah (ass) e. Eger ew ji bo çareserîya pirsgirêkên xwe serî li hukmê Allah (ac) û Resûlê wî nede an jî pêxember wek hakem qebûl neke, wî kesî îman neanîye. Paşê der heqê hukmê ku hatîye dayîn jî divê di dilê xwe de bi qasî zerreyê jî hesta tengezarîyê nebihîze. Berevajî bi wê sonda ku Allah (ac) bi nefsa xwe kiriye ew mirov ne ji mûmînan e. Herwiha ev gotina wî ya "min îman bi pêxember anîye" ji peyveke vala pê de ne tiştekî din e. Ev jî tu demê qet feyde nade wî kesê.

Allah (ac) wiha dibêje:

وَيَقُولُونَ اٰمَنَّا بِاللّٰهِ وَبِالرَّسُولِ وَاَطَعْنَا ثُمَّ يَتَوَلّٰى
فَرٖيقٌ مِنْهُمْ مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ وَمَٓا اُو۬لٰٓئِكَ بِالْمُؤْمِنٖينَ

"Dibêjin: 'Me îman bi Allah û bi Rasûlê wî anî.' Piştî vêya komek ji wan (di pey vê soza xwe de) rû vedigerînin. Evana ne mumîn in."[4]

Belê, ew her çiqas bi zimanê xwe bibêjin me îman anîye û me îtaet kiriye jî, Allah (ac) vê yekê ji wan qebûl nake. Bawerîya bi Rasûlullah (ass) û îtaeta pê ji îmanê ye. Ekserîyeta mirovan, pêwistîya peyrewîtîya pêşîyên xwe û cemaetên xwe û seydayên xwe ji îtaeta emrên Allah (ac) û Resûlê wî (ass) pêştir dibînin. Ev karê hanê tenê bi nivîs û weaz û gotinan nabe. Hewceye ku bi vê bê amelkirin.

Allah (ac) di Quranê de Rasûlullah (ass) bi me daye nasandin û di xala îman û îtaetê de vê mijarê dişertîne.

وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ اِذَا قَضَى اللّٰهُ وَرَسُولُهُٓ
اَمْرًا اَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ اَمْرِهِمْ

"Dema ku Allah û Rasûlê wî li ser tiştekî hukim dan, der heqê wî karî de ji bo mêr û jin ên mumîn re qet tu heqê hilbijartinê tune..."[5]

Dawîya beşa (2.) dûyemîn, dê bidome înşaAllah.

2. Meala Tewhîd, 4/Nîsa, 59

3. Meala Tewhîd, 4/Nîsa, 65
4. Meala Tewhîd, 24/Nûr, 47
5. Meala Tewhîd, 33/Ahzâb, 36

MİLLİ DİN ARAYIŞI VE TÜRK MÜSLÜMANLIĞI

Kitabın Yazarı: Ramazan Yazçiçek

Yayınevi: Ekin Yayınları

Basım Tarihi: 2014

Sayfa Sayısı: 200

Ebat: 135x210 mm

Kitap Hakkında

Bu ay tanıtacağımız kitabımız ırkçılığın[1] evrensel tanımı üzerinde durduktan sonra İslam dinini belli sebeplerle reddedemeyen toplulukların dini nasıl kendi töre ve geleneklerine göre şekillendirdiklerini işlemiştir. Arapları en üstün ırk gören, Arap olmayanlara gayri Müslim muamelesi yapan, onlardan ağır cizye alan, Arap olmayan Müslimlere kız vermeyen, onlara mescidlerde imamlık yapmayı yasa çıkararak yasaklayan Umeyyecilik; Umeyyiciliğin karşında Arapları aşağılayan ve Emevîlerin yıkılmasına zemin hazırlayan Şuûbiyecilik ve Türklerin İslam serüveni; kitabın genel olarak incelediği üç temel başlıktır.

Oysa Kur'ân, ırka dayalı olarak hiçbir kimsenin/kabilenin lehinde veya aleyhinde bir yargıda bulunmamaktadır. İslam inancına göre üstünlük, iradeye dayalı imani tercih ve bunun gereği olarak takva üzere olmaktadır.[2]

Yine Hulafa-i Raşidin Dönemi'nin ilk yarısına kadar ırkçılığa dair herhangi bir emare görülmemiştir.[3]

Yazar, "Bir Türk'ün dünyaya bedel" olduğunu, İbrâhîm (as) ve Allah Resûlü'nün (sav) Türk olduklarını, ibadet dilinin Türkçe olması gerektiğini savunan güruhun buralara kadar nasıl geldiğini, tâ şeytanın kendi tabiatını üstün görüp ilk ırkçı olmasından günümüze kadarki süreci ikna edici ve akademik bir üslupla izah etmiştir.

Yer yer İslam tarihine genel olarak değinmiş,[4] yer yer de toplumumuza özel olarak değerlendirmelerde bulunmuştur.[5]

Millî dinde din, kişi ve zümrelere göre uyarlanır. Oysa din hiçbir dönemde herhangi bir kesime vacipler hususunda imtiyaz tanımamıştır. Örneğin yürek eti yemeyen Cûfî Kabilesi bu yiyeceğin kendilerine haram olmasını talep ettiklerinde Allah Resûlü onlara yürek kızartmış ve başta liderlerine olmak üzere yedirtmiştir.

1. Irkçılık; insanların toplumsal özelliklerini biyolojik, ırksal özelliklerine indirgeyen; üstünlüğün, atalardan miras alınmış olan biyolojik farklılıklardan kaynaklandığını savunan anlayışın genel adıdır. (Millî Din Arayışı ve Türk Müslümanlığı, s. 13)
2. bk. Milli Din Arayışı ve Türk Müslümanlığı, s. 22-23
3. bk. age. s. 25-26
4. bk. age. s. 53
5. bk. age. s. 92, 101; Büyük Dünya Seyahatnamesi, s. 202-236

Millî dinin en büyük dayanaklarından biri olan "Konstantiniyye'yi fetheden komutan ne güzel komutan…" rivayetiyle ilgili bir pasaja da kitapta yer ayırmıştır.[6]

Yazar, kitabında bazı tarihî gerçekleri ve toplumumuzdaki çelişkileri delilleriyle izah eder. Örneğin; toplumumuz hem Selçuklu Devleti'ni sevmekte hem de Hacı Bektaş Veli ile övünmekte. Oysa Hacı Bektaş Veli, Selçuklu Devleti'ne başkaldırmış ve devlet tarafından öldürülmüş bir Kalenderîdir. Diğer adıyla "esrar içen baltalı dervişler". Bunlar şarap imal edip içen, şeyhlerini peygamber ilan eden, Müslim mezarlıklarına Yezid makberesi diyen, evlenmeyip evli kadınlarla zina eden, aralarında eşcinselliğin yaygın olduğu, şeriata aykırı davranmayı fazilet bilen dervişlerdir. İbnu'l Hatîb de onların mescidlerde köpeklerle düşüp kalktığını; mescidlere ahır, namazlara zumurluk dediğini, ibadet edenleri aşağıladıklarını ve bu hâlleriyle övündüklerini aktarır. Ahî Evran, Şems-i Tebrizî, Hacı Bektaş Veli gibi kişiler hep bu akımın öncüleridir.[7]

Kitabımızda tasavvufun sorunlarının temelinde kaynak bilinci olmayışı ve inançlarını ananeler üzerine kurmaları üzerinde de durulmuştur.

Sofilerin jurnalciliğine, sistemi tevhid ehline karşı kışkırtmalarına, despot rejimi halka meşru göstermelerine dair tarihten güzel anekdotlara yer verilmiştir.[8]

Yazar, kitabın sonlarında ibadet dilinin Türkçeleştirilmesi üzerinde durmuş, 1932-1950 yılları arasındaki on sekiz yıl boyunca "Tanrı uludur, Tanrı uludur!"[9] garabetiyle ilgili oldukça dikkat çekici tespitlerini paylaşmıştır.[10]

Millî dinin en önemli özelliği sistemin karşısında yer almamasıdır. Bugünün millî dini tasavvuf ve Alevilik olduğu gibi yeri geldiğinde şu ân radikal ismi verilen gruplar da olabilir. Ölçü, siyasi konjonktür ile uyumdur. Millî dine uygun heterodoks (din dışı) zümre olan Alevilik için de özel bölüm ayrılmıştır. "Hakikat münkeşif olduğunda şeriat mürtefi olur."[11] diyen Alevilerle ilgili pasajlara bakmanızı da özellikle tavsiye ediyoruz.[12]

6. bk. age. s. 154
7. bk. age. s. 109
8. age. s. 19

   Rumi (H. 604-672) de aynı anlayışla Müslüman olacaklarına inandığı Tatarlara feragatle bakılmasını tavsiye eder ve bir şiirinde, "Sen Tatarlardan korkuyorsan Tanrı'yı tanımıyorsun demektir; ben ise onları yüz tane iman sancağı ile istikbal ediyorum." (age. s. 97) der. Ülkelerini işgal edenlere karşı bu kadar muhabbet besleyen, hoşgörüyle bakan, onlar için hiçbir yardımı esirgemeyen ve dönemin işgalci emperyalistlerine başkaldıranlarla mücadele eden Celâleddin-î Rumî, kendi dışındaki meşrep farkı olan muhaliflerine karşı ise son derece acımasız bir tavır takınmakta, onları hicv ve tahkir etmektedir. Döneminin sosyal ve siyasî olaylarını resmeden bir nitelik taşıması açısından Mesnevî bu mücadelelerin açık delilidir.
9. Anlaşılmak için Türkçeleştirilen ifadeler çoğu zaman Arapçadan daha kapalı hâle gelmiştir: Örneğin "Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla" cümlesine bedel olarak "yaratgan, türütken, bağırsak tanrı" gibi bir kullanım ne kadar anlaşılır olabilir ki! (bk. age. s. 177)
10. age. s. 131; Tarih ve Siyaset'e Dair, Dücane Cündioğlu, s. 65-67
11. "Hakikat açığa çıktığında şeriatın geçerliliği kalkar." age. s. 136
12. bk. age. s. 137

Millî dinde din, kişi ve zümrelere göre uyarlanır. Oysa din hiçbir dönemde herhangi bir kesime vacipler hususunda imtiyaz tanımamıştır. Örneğin yürek eti yemeyen Cûfî Kabilesi bu yiyeceğin kendilerine haram olmasını talep ettiklerinde Allah Resûlü (sav) onlara yürek kızartmış ve başta liderlerine olmak üzere yedirtmiştir. Ben-i Esed Kabilesi'nden bedeviler, "Biz kılıç zoruyla iman etmedik, bize namaz ve zekât farz olmasın." diye talepte bulunduklarında, "İslam olmalarını (başa kakıp) sana minnet ediyorlar. De ki: 'İslam oldunuz diye bana minnet etmeyin. Bilakis, sizi imana hidayet ettiği için Allah size minnet eder.' "[13] ayeti indirilmişti. Taiflilerin Lat putunun hemen yıkılmaması talebi reddedilmiştir. Kendilerinin yıkma isteği de aynı şekilde kabul edilmemiş, Allah Resûlü (sav) hemen Hâlid ibni Velîd'i yollayarak putu kırdırmıştır. Ben-i Mustalik Kabilesi'nin zekât vermeyeceğine dair asılsız haber ulaşınca hemen harekete geçilmiştir. Yazar, bu gibi örnekleri kitabına yerleştirerek dine uyulması gerektiğini ve dinin kişilere, kurumlara, tarikat ve cemaatlere göre uyarlanamayacağını anlatmıştır.

Kitaptan çokça istifa etmeniz ümidiyle bir sonraki kitap tanıtımında görüşmek üzere…

13. bk. 49/Hucurât, 17

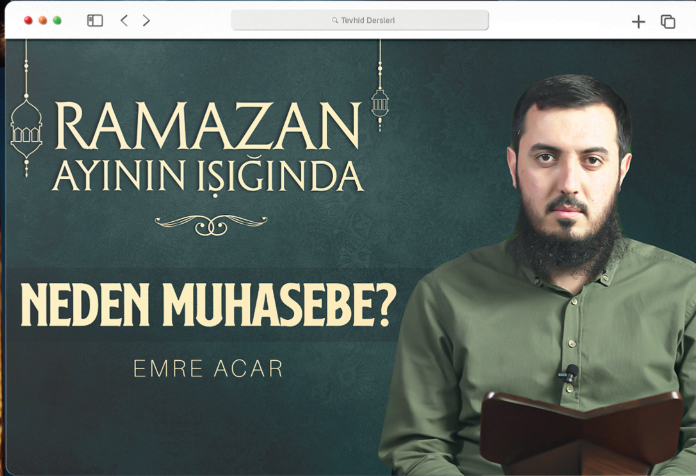
Yazarlarımız tarafından
Ramazan ayına özel
hazırlanan derslerimizi
izlediniz mi?

İçeriklerimize erişmek için QR kodu okutabilirsiniz.

tevhid

“TAĞUTA KULLUK ETMEKTEN KAÇINIP ALLAH’A YÖNELENLERE MÜJDE VARDIR. KULLARIMI MÜJDELE!”
(39/ZUMER, 17)

TEVHİD DERGİSİ

TEVHİD DERSLERİ

TEVHİD MEALİ

KIBLEGÂH

ABONELİK İÇİN

tevhiddergisi@gmail.com
www.tevhiddergisi.org

+90 545 762 15 15